

**ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА
СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ**

(2016 г. – 2020 г.)

ОБЩИНА БРЕЗНИК

Август 2016 г.

Съдържание

Съдържание	2
Използвани съкращения (аббревиатури).....	4
Резюме	5

РАЗДЕЛ А: ВЪВЕДЕНИЕ7

1. Контекст	7
1.1. Предистория за създаване на общинската стратегия	7
1.2. Обхват и фокус на стратегията	8
1.3. Съответствие с международни, национални и местни политики	9
1.3.1. Международни политики – конвенции, документи на ЕС	9
1.3.2. Национални приоритети в развитието на социалните услуги	9
1.3.3. Институционална рамка на предоставянето на социалните услуги	10
1.3.4. Стратегически документи	10
2. Изводи от анализа на ситуацията и оценката на потребностите	11
2.1. Тенденции в развитието на община Брезник	12
2.2. Идентифицирани рискови групи и потребности	15
2.3. Изводи за състоянието на мрежата от услугите	16
2.4. Анализ на услуги и мерки – обобщение	16

РАЗДЕЛ Б: СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ18

3. Визия и стратегически цели	18
3.1 Визия	18
3.2. Ценности и принципи	19
3.3. Приоритети на общинската стратегия	20
3.3.1. Приоритетни направления	20
3.3.2. Приоритетни целеви групи	22
3.4. Цели на общинската стратегия	26
3.4.1. Общи и специфични цели на развитието на социалните услуги	26
3.4.2. Приоритетни целеви групи – изводи	26
3.4.3. Ключови индикатори за успех	27
4. Интервенция – социални услуги и мерки	28
4.1 Мерки и дейности по Направление 1: Превенция и подкрепа за деца и семейства в риск	28
4.1.1 Превенция на рисковете и подкрепа за деца и семейства	28
4.1.2 Алтернативна семейна грижа	31

4.1.3 Социално включване за деца с увреждания	32
4.1.4 Услуги за деца и младежи жертви на насилие, с рисково поведение и зависимости	33
4.1.5 Резидентни услуги за деца	34

Таблица 1: Планирани социални услуги и мерки в община Брезник

Направление 1: Превенция и подкрепа за деца и семейства в риск36

4.2 Мерки и дейности по Направление 2: Социално включване на уязвими групи, лица в неравностойно положение и стари хора	38
4.2.1 Услуги в домашна среда за хора с увреждания и стари хора	38
4.2.2 Почасови и дневни услуги за стари хора и лица с увреждания	39
4.2.3 Резидентни услуги за пълнолетни лица и стари хора	40
4.2.4 Подкрепа за уязвими групи и хора в риск	41

Таблица 2: Планирани социални услуги и мерки в община Брезник –

Направление 2: Социално включване на уязвими групи, лица в неравностойно положение и стари хора42

РАЗДЕЛ В: ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ И45

5. Управление и координация на изпълнението на стратегията45

5.1 Структури за координация на общинско и областно ниво	45
5.2 Система на мониторинг и оценка. Работа на ЗМО	51
5.3 Основни партньори. Механизми на партньорството	53
5.4 Основни етапи в изпълнението на стратегията	54

6. Ресурси 55

6.1 Изграждане на капацитет за изпълнение на стратегията	55
6.1.1 Човешки ресурси за предоставяне на социални услуги	55
6.1.2 Изграждане на капацитет за управление на услугите	55
6.2 Финансови и материални ресурси	55

7. Комуникационна програма56

7.1 Цели, задачи и методи	56
7.2. Времеви график	57

РАЗДЕЛ Г: ПРИЛОЖЕНИЯ на сайта на община Брезник: www.breznik.info

8. Приложение 1: Доклад - анализ на ситуацията и оценка на потребностите в община Брезник, приет с Решение № 75 по Протокол № 8 / 25.02.2016 г. на Общински съвет -Брезник

Използвани съкращения (абривиатури)

АЗ	Агенция по заетостта към МТСП
АСП	Агенция за социално подпомагане
АХУ	Агенция за хора с увреждания
ДАЗД	Държавната агенция за закрила на детето
ДБТ	Дирекция Бюро по труда
ДВФУ	Дом за възрастни с физически увреждания
ДДЛРГ	Дом за деца лишени от родителски грижи
ДМСГД	Дом за медико-социални грижи за деца
ДРСЗ	Дирекция “Регионална служба по заетостта”
ДСП	Дирекция „Социално подпомагане”
ДСХ	Дом за стари хора
ДЦДМУ	Дневен център за деца и младежи с увреждания
ДЦДМУИ	Дневен център за деца и младежи с умствена изостаналост
ДЦДУ	Дневен център за деца с увреждания
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
МТСП	Министерството на труда и социалната политика
МФ	Министерството на финансите
НПО	Неправителствена организация
НП ”ОСПОЗ”	Национална програма „От социално подпомагане към осигуряване на заетост”
ОЗД	Отдел “Закрила на детето”
ООН	Организация на обединените нации
Отдел “СЗ”	Отдел “Социална закрила”
ППИ	Полово - предавани инфекции
ПРООН	Програма за развитие на организацията на обединените нации
РДСП	Регионална дирекция за социално подпомагане
РЗОК	Регионална здравноосигурителна каса
РУО на МОН	Регионално управление по образование към Министерството на образованието и науката
РИОКОЗ	Районна инспекция по опазване и контрол върху общественото здраве
РУ	Районно управление
РЦЗ	Регионален център по здравеопазване
СИ	Специализирана институция
СУ	Социална услуга
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип

Резюме

Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в община Брезник 2016 г. – 2020 г. е разработена на базата на Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Перник 2016-2020 г. съгласно изискванията на Закона за социално подпомагане и Правилника за неговото прилагане, където е създадена законовата рамка за разработването и изпълнението на областната и общинска стратегия за развитие на социални услуги, като инструмент за по-тясна връзка между осигуряването на достъп, качеството и финансова устойчивост на социалните услуги.

Общинската стратегия е създадена на основата на Доклад – анализ за ситуацията и оценка на потребностите в социалната сфера на територията на община Брезник в процес на партньорство между заинтересованите страни в общината (общинска администрация, ДСП, социални услуги в общината).

Визия.

Създаването и приемането на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в община Брезник се основава на приемственост, последователност, съгласуваност на политиките, партньорство между институциите и социалните партньори, прозрачност и информираност на обществото. Тя зачита и основните човешки права, утвърдени в международни документи и конвенции за защита на права и свободи. Тя ще допринесе за утвърждаването на социалната политика в общината като модерна, ефективна система от социални услуги, която поставя в своя център ползвателя, отговаря на нуждите на общността, осигурява равен достъп и непрекъснато подобрява своето качество. В този контекст визията на Стратегията е следната

Осигуряване на ефективна мрежа от качествени социални услуги, достъпни за оптимален брой рискови групи, осигуряващи пълноценна интеграция в живота на общността на хората от община Брезник.

Обхват. Общинската стратегия обхваща всички уязвими общности, възрастови групи и населени места на територията на общината. Стратегията проектира развитието, както на социалните услуги, така и доразвиването на общинската политика и хоризонталните мерки за социално включване, насочени към устойчиви решения на проблемите на рискови групи. Търсено е съответствие между реалните потребности на различните уязвими общности и предлагането на подходящите социални услуги. В този смисъл стратегията задава общинската рамка и параметрите на социалните услуги, които ще осигурят по-качествен живот на рисковите групи и ще допринесат за преодоляване на социалната изолация и неравнопоставеност. Планираните социални услуги и мерки ще се изпълняват на територията на Община Брезник през периода 2016-2020 г.

Основна ценност за стратегията е всеки човек със своята уникалност на възможностите за реализация, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение.

Чрез общинската социална стратегия община Брезник се присъединява към европейските принципи на хуманност и солидарност като **осигурява достъпни и качествени социални услуги в община Брезник, интегриране на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи.**

Приоритетите, целите и дейностите на стратегията са изведени в резултат на изводите от Анализа на ситуацията и потребностите на рисковите групи в община Брезник и са съобразени с Областната стратегия за развитие на социалните услуги за периода 2016-2020 г. Изведени са три приоритетни направления, като всяко има обща и няколко специфични цели.

Приоритетно направление 1: Превенция, ранна интервенция и услуги за деца и семейства в риск.

Обща цел: Развитие на нови и осигуряване устойчивост на съществуващи услуги, насочени към подкрепа на семейства и индивиди за задържане в тяхната семейна и домашна среда, развитие на умения, превенция на насилие, рисково поведение и социална маргинализация.

Специфична цел 2.1.: Ограничаване до минимум изоставянето на деца и подкрепа на биологичното семейство в процеса на отглеждането им. Развитие на приемната грижа.

Специфична цел 2.2.: Подобряване и развитие на мрежата от социални услуги в общността за деца/младежи.

Специфична цел 2.3.: Повишаване ефективността на услугите за социална интеграция, закрила на децата от насилие, борба с negliжирането и противообществените прояви при децата и др.

Приоритетно направление 2: Дългосрочна грижа за възрастни хора и хора с увреждания.

Обща цел: Създаване условия за пълноценен и достоен живот в общността и в семейна среда на възрастни хора и хора с увреждания според индивидуалните им потребности.

Специфична цел 1.1.: Деинституционализация и грижата за възрастни хора и хора с увреждания, включително осигуряване на достъп до качествена алтернативна резидентна грижа от семеен тип.

Специфична цел 1.2.: Насърчаване на мобилни услуги за стари хора и хора с увреждания за подкрепа в дома.

Специфична цел 1.3.: Развитие на услуги в общността за стари хора и възрастни хора с увреждания за осигуряване на по-добър начин на живот

Приоритетно направление 3: Човешки ресурси и сътрудничество.

Обща цел: Насърчаване развитието на човешките ресурси в социалната сфера и осигуряване подкрепата на всички заинтересовани страни в процеса по предоставяне на социални услуги.

Специфична цел 3.1.: Развитие на капацитет за управление и предоставяне на качествени и ефективни социални услуги.

Специфична цел 3.2.: Подобряване взаимодействието между социалните услуги в община Брезник, засилване на партньорството с публични власти и институции и насърчаване сътрудничеството с други сектори.

В Стратегията са описани мерките, дейностите и индикаторите за постигане на общите и конкретни цели, системата за мониторинг и оценка, отговорностите и ролите на общината и институциите, доставчиците на услуги и другите заинтересовани страни, необходимите ресурси - човешки и финансови, както и времеви график за изпълнението на стратегията.

Общинската стратегия за развитие на социалните услуги ще се изпълнява с общите усилия на всички заинтересовани страни в съответствие с техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им.

За цялостното изпълнение на общинската стратегия за развитие на социалните услуги общинска администрация ежегодно разработва, приема и прилага общинска програма за развитие на социалните услуги и план за действие.

Последното направление е функционално и подпомага ефективното изпълнение на основните дейности в Общинската стратегия. Повишаването на качеството и ефективността на социалните услуги ще се постигнат чрез изграждане на необходимия капацитет за управление на общинско ниво, осигуряване на квалифициран и компетентен персонал за предоставяне на услуги, както и чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

В процеса на планирането недостигът на квалифициран персонал за разкриване на социалните услуги е идентифициран от всички участници като един от основните рискове за реализацията на стратегията. Затова изграждането на необходимия капацитет за управление и за предоставяне на социални услуги се очертава като крайно необходима мярка – условие както за изпълнението на планирания обем социални услуги и мерки, така и за постигане качество на услугите в съответствие със съвременните стандарти.

Раздел А: Въведение

Контекст

1.1. Предистория: как е създадена стратегията

Реформите в социалната сфера започнаха през 1998 г. с приемане на Закона за социалното подпомагане /ЗСП/ и последвалите го поднормативни и нормативни актове. В резултат на този закон последваха промени - през 2002/2003 година е създадена правната рамка за предоставяне на социални услуги. Този ангажимент е възложен на общините като местни органи за самоуправление. През април 2010 г. в Закона за социалното подпомагане и Правилника за неговото прилагане бяха приети промени, които задължиха всяка областна администрация да разработи и приеме областна стратегия за развитието на социални услуги за период от 5 години (2011 г. – 2015 г.). Съгласно нормативните изисквания въз основа на утвърдена областна стратегия, се изготвя общинската стратегия, която позволява на Общинския съвет Брезник да приема програма и годишни планове за развитието на социални услуги в община Брезник. Целта на стратегията е да се гарантира наличието и развитието на такива социални услуги, които да отговарят на конкретните потребности на хората от целевите групи на територията на общината.

Анализът на ситуацията и оценката на потребностите на рисковите групи в община Брезник е част от планирането на общинската стратегия за развитие на социални услуги. В аналитичния доклад е включен анализ на социално-икономическия профил на общината, за който е използвана налична статистическа информация, административна статистика и отчетност на компетентните в съответния сектор организации. Ситуационният анализ направи оценка на наличните ресурси и услуги в общината, даде необходимата детайлна информация за броя на хората и групите в риск. Той е основата, върху която се гради адекватно планиране, съобразно реалните нужди на хората от целевите групи за разкриването на нови социални услуги и подобряването на съществуващи такива.

Разработването на Общинската стратегия се базира на Областната стратегия за развитие на социалните услуги за област Перник, изготвена от областен оперативен екип. Спазвани са следните **принципи и подходи на планиране**:

Принципи:

- Планиране с участието на заинтересованите страни;
- Съответствие с реалните нужди на групите в риск;
- Изпълнимост и приложимост на планираните интервенции;
- Гъвкавост при определянето на съдържанието на планираните услуги и мерки.

Подходи:

- Планиране на социални услуги, които отговарят на реалните нужди на рисковите групи;
- Осигуряване интереса на потребителя чрез индивидуализиране на оценката и на грижата за потребителя;
- Насърчаване на услугите в общността и ограничаване на специализираните институции за предоставяне на социални услуги;
- Осигуряване на възможности за равен достъп до услуги на всички жители на община Брезник и доставяне на услугата максимално близо до местоживеенето на потребителите;
- Максимален достъп до услуги в изолирани населени места чрез мобилност на услугите;
- Интегриран подход при решаването на проблемите на целевите рискови групи;
- Гражданско участие в планирането, наблюдението и изпълнението на Общинската стратегия;

Съблюдавани са следните **Ценности**:

- Уважение и зачитане достойнството на всеки човек, общност и група;
- Толерантност и закрила от дискриминация, признаване на различията като ценност и ресурс за развитие, зачитане на равнопоставеността на половете при планиране и достъп до социални услуги;
- Благосъстояние на всички жители на община Брезник;
- Гражданско участие в планирането, наблюдението и изпълнението на Общинската стратегия.

1.2. Обхват и фокус на стратегията

Общинската стратегия очертава насоките за развитие на мрежата от социални услуги, така че да отговаря на нуждите на рисковите групи, ефективна в своето действие от управленска и икономическа гледна точка. В този контекст стратегията ще задава параметрите на социалните услуги в Община Брезник.

Стратегията за социални услуги дефинира социалните услуги, които ще бъдат предоставяни на територията на общината в периода 2016 – 2020 г. Включени са както съществуващите вече услуги (като се посочва дали те трябва да бъдат запазени в техния настоящ вид или реформирани), така и разкриването на нови социални услуги. Посочени са

начините на достъп до тези услуги и връзката между тях. Освен това, са описани мерки и дейности в сферата на социалното подпомагане и свързаните сфери (здравеопазване, образование, заетост, жилищна политика и инфраструктура), които определят функционирането на социалните услуги и имат ключово значение за социалното включване и решаването на проблемите на рисковите групи и хора.

В стратегията са включени социални услуги за всички рискови групи на територията на общината, изведени са приоритети като целеви групи и услуги за периода на действието ѝ. Приоритетизирането е основано на остротата на проблемите и наличните ресурси.

1.3. Съответствие с международни, национални и местни политики

1.3.1. Международни политики - конвенции, документи на ЕС.

Настоящата стратегия е разработена в съответствие със специфичните препоръки на Съвета на ЕС в областта на социалната политика, добрите практики на страните членки на ЕС, както и с редица международни документи, които третират въпросите, свързани със защита на правата на човека, ефективно упражняване на правата и подобряване живота на децата, подобряване качеството на живот на възрастните хора и хората с увреждания.

Стратегическият документ спазва принципите, утвърдени в международни нормативни актове, в сферата на социалното развитие, като:

- Харта на основните права на ЕС;
- Европейска социална харта;
- Европейска конвенция за защита правата на човека и основните свободи;
- Европейска стратегия за здравеопазване;
- Конвенция на ООН за правата на детето;
- Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания и Факултативния протокол към нея;
- Конвенция на ООН срещу насилието и дискриминацията;

1.3.2. Национални приоритети в развитието на социалните услуги

Държавната политика в областта на социалните услуги в България е определена в няколко стратегически и програмни документи на национално ниво, чрез които се изясняват основните цели, приоритетите и мерките, които се планират в развитието на социалните услуги. Общинската стратегия е разработена в съответствие с националните приоритети в развитието на социалните услуги, залегнали в следните основни стратегически документи:

- Национална програма за развитие: България 2020;
- Национална стратегия за дългосрочна грижа;
- Национална стратегия за детето 2008 - 2018 година;
- Национална стратегия „Визия за деинституционализацията на децата в Република България”;
- План за действие за изпълнение на Национална стратегия „Визия за деинституционализацията на децата в Република България”;
- Актуализирана стратегия за демографско развитие на населението в Република България 2012 - 2030г.;
- Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастни хора в България (2012-2030г.);
- Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020;
- Актуализираната стратегия по заетостта на Република България 2013 - 2020 г.

От 2000 г. държавата провежда целенасочена реформа в сферата на социалните услуги, която стартира първо в сферата на услугите за деца и след това преминава и към услугите за другите възрастови групи.

Реформата е насочена към деинституционализация и децентрализация на социалните услуги. От система от специализирани институции, които предлагат универсален отговор на различните потребности и проблеми на хората се преминава към създаване на социални услуги в общността и услуги от резидентен тип, които индивидуализират подхода към групите в риск и целят интегрирането им в социалните общности. Въведени са отговорности на общините при управлението на социалните услуги на местно ниво. Децентрализацията намери израз и във въвеждането на регламентите и практиката на договаряне на социалните услуги с частни доставчици.

Въпреки реформите все още липсват услуги по превенция и подкрепа на семействата, а съществуващите социални услуги не работят в мрежа помежду си и със свързаните системи – образование, здравеопазване, жилищна политика, инфраструктура.

1.3.3. Институционална рамка на предоставянето на социалните услуги

Институционалната рамка на предоставяне на социални услуги се определя от компетентностите на различните институции, които имат отношение към планиране, създаване, предоставяне и управление на социалните услуги. Тези институции и техните компетентностите са съответно:

- **Министерство на труда и социалната политика (МТСП)** – създава държавната политика в сферата на социалното подпомагане и социалните услуги, определя националните приоритети, заедно с Министерство на финансите определя държавно-делегираните дейности в социалните услуги и разработва разходните стандарти за финансиране на социалните услуги;

- **Министерство на финансите** – определя разходните стандарти и тавани за финансиране на социалните услуги в страната;

- **Агенция за социално подпомагане (АСП)** - разрешава откриването и закриването на социалните услуги държавно-делегирана дейност, разработва методики за социални услуги, инспектира социалните услуги, поддържа регистър на доставчиците на социални услуги. Чрез Дирекциите „Социално подпомагане“ се предоставят и социални услуги;

- **Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД)** – лицензира доставчиците на социални услуги за деца, контролира стандартите и критерии за социални услуги за деца и семейства;

- **Областен управител, Областен съвет за развитие и областни комисии** - имат отношение към планирането във всички сфери, в т.ч. и на социалните услуги;

- **Регионална дирекция социално подпомагане (РДСП)** - изготвят становища за откриването/закриването на социални услуги, които са държавно-делегирана дейност;

- **Дирекция „Социално подпомагане“ (ДСП)** – ангажирани са с идентифицирането на случаи, оценка и насочване към различни доставчици на социални услуги при установена необходимост;

- **Общините** – създават общинската политика по отношение на социалните услуги, създават и предоставят социални услуги; възлагат и договарят предоставянето на социални услуги с външни доставчици, контролират тяхното качество.

- **Доставчици на социални услуги** (общините, както и вписаните в регистъра на Агенцията за социално подпомагане физически лица, регистрирани по Търговския закон, и юридически лица) – предоставят социални услуги.

- **Обществените съвети за социално подпомагане в общините** – ангажирани са с обществения контрол.

- **Организации с нестопанска цел и представители на рисковите групи** – подпомагат процеса на развитие на социалните услуги, дефинирани потребности на рисковите групи.

1.3.4. Стратегически документи

Общинската стратегия е съобразена с всички нормативни документи на международно, национално, областно и общинско ниво в сферата на социалното развитие като:

- Всеобща декларация за правата на човека на ООН;
- Конвенция на ООН за правата на детето;
- Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН и Международния пакт за социални, икономически и културни права;
- Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България” приета с Протокол № 8.2 на Министерския съвет от 24.02.2010 г., валидна до 2025 г. и План за действие към нея;
- Национална стратегия за дългосрочна грижа, приета с Решение № 2 на Министерския съвет от 07.01.2014 г.;
- Национална стратегия за демографско развитие на Република България 2006–2020;
- Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008-2015 г.;
- Дългосрочната стратегия за заетост на хората с увреждания 2011-2020 г., приета с Протокол № 25.2 на Министерския съвет от 29.06.2011 г.;
- Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора (2012-2030 г.) приета с Протокол № 24.2 на Министерския съвет от 20.06.2012 г., валидна до 2030 г.;
- Национален доклад на Република България по стратегиите за социална закрила и социално включване 2013 – 2014 г.;
- Национална стратегия на Р.България за интегриране на ромите 2012 – 2020, приета от Народното събрание през март 2012 г.

Общинската стратегия следва принципите на законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България – Конституция, Семейен кодекс, Кодекс на труда, Наказателен кодекс, Закон за закрила на детето, Закон за социално подпомагане, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за интеграция на хората с увреждания, Закон за закрила от дискриминация и др., както и съответните подзаконови нормативни актове и свързаните с тях документи.

2. Изводи от анализа на ситуацията и оценката на потребностите в община Брезник

Общинската стратегия е разработена в съответствие с Областната стратегия за област Перник и се базира на изводите от анализа на състоянието на социалните услуги и потребностите на жителите в община Брезник. Анализът на състоянието на социалните услуги и потребностите на жителите в община Брезник бе приет на заседание на Общински съвет – Брезник. Разкриването на нови социални услуги в община Брезник и развитието или трансформирането на съществуващите такива ще се съобразява не само с потребностите на хората от общината, но ще покрива и потребностите на жителите на областта. (*Приложение № 1*)

Проучването на ситуацията в община Брезник е фокусирано върху нуждите от социални услуги, разглеждани в общия контекст на социално-икономическите проблеми, съществуващите общински политики и прилагани мерки за социално включване на уязвимите общности и групи от населението в общината. Рисковите групи са формулирани след анализ на

техните социални и икономически предпоставки, идентифицирани чрез анализ на данните от цялостното проучване.

Обхватът на темите на проучването включва широк кръг социално-икономически проблеми, демографски тенденции, общо състояние на социални услуги в община Брезник, осигуреност с финансови и човешки ресурси, достъп, капацитет и качество на наличните услуги.

Изводите от анализа на ситуацията и събраните конкретни данни са основа за планирането на социалните услуги по отношение на: осигуряване достъп на потребителите; избор на вид и капацитет на услугите; избор на видове финансиране; участие в междусекторно и междуобщинско сътрудничество.

2.1 Тенденции в развитието на община Брезник

Община Брезник попада в групата малки общини и заема 31 място от общо 52 общини в Югозападния район. В област Перник, по-добре населени от община Брезник са общини Перник и Радомир. Община Брезник е с малко участие в демографската тежест на област Перник - само 5,1 % от населението на областта е концентрирано в община Брезник.

Брезнишката община е разположена в западната половина на Граовското поле. Като част от Пернишка област обхваща територия от 404 км² и представлява 16.9% от територията на областта. Общината граничи с общините: Перник, Трън, Земен, Ковачевци, Сливница, Драгоман и Божурище, включва 35 селища, един град и 34 села. Град Брезник отстои на 50 км от гр. София и на 18 км от областния център – гр. Перник.

Релефът е разнообразен. От североизток котловината граничи с Вискяр планина, а на юг и югозапад допира с Любаш и Черна гора. Средната надморска височина е 750 метра. Климатът е умерено-континентален с изразени температурни инверсии в долините. Средната температура на най-студения месец януари в Брезник е (-1,7 °С), а средната температура на най-топлия месец юли е 19,6 °С. Преобладаващите ветрове са от север и северозапад. На територията на общината липсват сериозни замърсители на атмосферата.

През територията на общината минават реките Светля, Конска, Мала река, река Романска.

Изграден е язовир за питейно водоснабдяване с. Красава и шест микроязовира в с. Бегуновци, гр. Брезник, с. Извор, с. Завала, с. Слаковци и с. Конска, използвани за риборазвъждане и частично за напояване. В тях се развъждат основно шаран, бяла риба, бял амур, толстолоб, сом и др.

Общината се характеризира с много богато разнообразие от растителни видове. Най-разпространените са иглолистните, бук, дъб, върба, бреза, габър, липа, акация и др. В горските територии се срещат много диворастващи лечебни растения и храсти, като жълт кантарион, риган, мащерка, глог, шипка, липа, бял равнец и др.

Анализът на данните за демографската характеристика на община Брезник очертава следните **основни демографски проблеми** в общината, които са основа за формиране на социалната политика, развиване на системата на социалните услуги, ориентирани към потребностите на населението от социални, здравни и др. услуги. Демографското състояние на община Брезник се характеризира с:

- Продължава тенденцията за намаляване броя на населението на общината, процес характерен и за цялата страната. Темповете на намаляване на броя на населението на община Брезник са по- силно подчертани в сравнение с тези в област Перник и в страната;

- Налице е тенденция на продължаващо застаряване на населението, което е силно подчертано за селата в общината. Този процес се изразява в намаляване на относителния дял на населението в под трудоспособна възраст за сметка на нарастване на дела на населението в над

трудоспособна възраст. Средносрочната и дългосрочна проекция на тази тенденция води до бъдещото намаляване на броя на население във фертилна възраст и до определено ограничаване на възможностите за естественото му възпроизводство;

- Нарастване на броя на възрастните хора, които в по-малките населени места са преобладаваща част от населението ще изисква реализация на мерки, свързани с развитие на социални услуги за тази категория лица, със здравеопазването и т.н.;

- Нарастване на броят на селата с минимален брой население затруднява осигуряването на минимални публични услуги за тях и по-конкретно в здравното обслужване на населението, което в нашата община е икономически бедно, хронически болно и застаряващо.

Демографската картина за община Брезник, както и за цялата страна е неблагоприятна, населението застарява, както в резултат на естествените процеси на раждаемост и смъртност, така и в резултат на засилените миграционни процеси.

Заклученията за тенденциите в **икономическото развитие, заетостта и безработицата** са:

- Намаляване на населението в икономически активна възраст.
- Неблагоприятни тенденции във възрастовата група на работната сила.
- Висок процент регистрирани безработни без специалност и ниско образование.
- Малък процент на безработицата спрямо други общини, но с преобладаващо нарастване на рисковата група на безработните младежи, на безработните над 50 години и наличие на циклична безработица – висок процент на регистрираните безработни за втори и трети път, както и леко увеличение броя на продължително безработните.
- Увеличаване на хората с увреждания, както и на самотно живеещите стари хора.

Здравеопазване

Инфраструктурата на здравеопазването в община Брезник е представено само от лечебни заведения за извънболнична медицинска помощ. Мрежата от лечебни заведения за извънболнична медицинска помощ (първична извънболнична медицинска помощ) и броят на лекарите в тях се определят с Областната здравна карта. Този брой е функция от броя на населението, който определя и необходимия брой на пациентските листи на общопрактикуващите лекари.

По данни на Регионалната здравна инспекция в гр. Перник през 2015 г. в община Брезник са разкрити и функционират общо 6 лекарски практики за първична извънболнична медицинска помощ, обслужвани от 6 общопрактикуващи лекари. От тях 3 са в гр. Брезник, които покриват необходимия брой на пациентските листи на общопрактикуващите лекари и 3 са в селата Ноевци, Кошарево и Режанци. Средният брой на пациентските листи на общопрактикуващите лекари е в рамките на действащите нормативи – трите в града и едната в с. Ноевци.

Извънболничната специализирана медицинска практика се извършва от двама лекари специалисти по неврология и по офталмология. Кабинетите на лекарите специалисти се намират в града.

Първичната дентална помощ се извършва от 5 стоматолози, 4 от които са регистрирани като амбулатории за индивидуална практика за първична медицинска помощ по дентална медицина и 1 като групова практика за първична извънболнична дентална помощ.. Териториалното разпределение на лекарите за първична дентална помощ е подобно на общопрактикуващите лекари – трима от тях са в гр. Брезник, а по един – в селата Ноевци и Долна Секирна.

За целите на извънболничната медицинска помощ и на денталната помощ се използва база, която е общинска собственост. Общопрактикуващите лекари и 1 от стоматолозите в гр. Брезник ползват помещения в сградата на бившата поликлиника в града. В административната

сграда на с. Ноевци е настанен кабинета на общопрактикуващия лекар. В сградите на бившите здравни служби в селата Долна Секирна е кабинета на стоматолога, а в с. Режанци – кабинета на общопрактикуващия лекар.

В областта на детското и училищно здравеопазване Община Брезник осигурява необходимите условия и пряко ръководи, финансира и контролира дейностите в Детска млечна кухня и медицинското обслужване в детските и учебни заведения.

В детските градини и учебните заведения са осигурени необходимите медицински специалисти и се извършва широка профилактична дейност с цел ограничаване на рисковите фактори. Съществуват 2 медицински кабинета – един в Средното училище „Васил Левски” гр. Брезник и един в Детска градина „Брезица” гр. Брезник.

Размерът на средствата, които общината осигурява за издръжка на функция „Здравеопазване” за периода 2012–2015 г. година бележи устойчивост - 1.31% годишно от общинския бюджет.

Изводите и оценките на здравно демографското състояние на населението и системата на здравеопазване налагат поставянето на **стратегически цели**:

- Повишаване ролята на превантивната и профилактична медицина;
- Повишаване качеството и обхвата на извънболничната медицинска помощ – първична и специализирана;
- Въвеждане на електронното здравеопазване с цел подобряване на взаимодействието между институциите.

Образование

Анализът на данните не очертава съществени проблеми в обхвата на образователната система и тенденции, пораждащи предпоставки за попадане на деца в риск. Развита е подкрепяща мрежа за включване на децата със специални образователни потребности в образователния процес, която е обезпечена с ресурсни учители. Налице е известен процент на необхванати деца от образователната система, които са предимно на възраст от 3 до 6 години и не посещават детско заведение.

Броят на отпадналите деца от училище е нисък – през учебната 2012 – 2013 г. - 6 деца, през учебната 2013 – 2014 г. – 7 деца и през учебната 2014 – 2015 г. – 8 деца.

Анализът на образователната система в общината обхваща основните ѝ компоненти, които я характеризират в максимална степен, а именно: **структура на образователната мрежа в общината, кадровото обезпечаване и състоянието на материално-техническата база.** Анализът на образователната система налага следните **изводи**:

- Наличие на относително добре структурирана образователна система;
- Съхранена в значителна степен традиция на местното население за получаване на качествено и перспективно образование;
- Наличие на достатъчен сграден фонд;
- Относително високо образование и професионална квалификация на педагогическите кадри;
- Обезпечено в значителна степен училищно здравеопазване;
- Трайна тенденция за намаляване броя на учениците, което води до оптимизация на общинската образователна мрежа;
- Тенденцията за промяна в отношението на различните слоеве от обществото към образованието като ценност;
- Тенденция за застаряване на педагогическите кадри;
- Липса на алтернативни форми за ангажиране на свободното време на учениците и за развитие на потребностите им в малките населени места на територията на общината.

Жилища и жилищна политика

В общината населението обитава предимно собствени жилища. Община Брезник разполага с общински жилища, които се намират в жилищни блокове в гр. Брезник. Ведомствените жилища са 18 броя (една къща и 17 апартамента), а жилищата дадени под наем - 17 броя, едно жилище е резерва. Картотекирани за 2015 г. са 8 семейства. Всички общински жилища са в регулация.

На територията на общината съществуват голям брой необитавани жилища (предимно в селата и махалите на общината). Ромското малцинство в града е съсредоточено предимно в квартал „Могилица”, като кварталът е със смесено население, преобладаваща част от което са ромите. Около 92.7 % от ромите в ромските семейства живеят при много добри материално – битови и санитарно – хигиенни условия. Около 90% от ромското малцинство са интегрирани в обществото. Останалите 7.3% (66 роми в 13 семейства) живеят при изключително лоши битови условия, в пренаселени жилища, необходимо е да се работи в посока подобряване стандарта на живот и включването им в социалния и обществен живот именно на тези 7.3% от ромско малцинство. Анализът на жилищната политика налага следните **изводи**:

- Жилищата в селата са необитаеми и свободни, намират се в непривлекателни райони (с неподдържана пътна мрежа, без отходни канали) и са неблагоустроени и изоставени.
- Липсват механизми, които да стимулират инвестиции в тази насока, което ограничава възможностите на общинската власт да провежда социална жилищна политика.
- Недостиг на необходимите средства за основен ремонт на общинските жилища;
- Общината е изключително затруднена да осигурява жилища на нуждаещите се, тъй като няма свободен жилищен фонд.

2.2. Идентифицирани рискови групи и потребности

Населението в община Брезник към 31.07.2016 г. наброява 6 204 жители, като тенденцията е да намалява в селата, като в някои от тях, като с. Билинци и с. Кривонос е до степен на абсолютно обезлюдяване.

При анализа на социо-демографската и икономическа картина на община Брезник се открояват **основни фактори**, които пораждаат риск за различни групи от населението и формират основни рискови групи: деца, лица, семейства в неравностойно положение и стари хора, нуждаещи се от подкрепа и социални услуги. Тези фактори са свързани с:

- Безработица и ограничен достъп до заетост;
- Ограничени ресурси за автономност и зависимост от подкрепата на близки – възрастни с увреждания с нужда от подкрепа във всекидневния живот; хора в пенсионна възраст;
- Структурата на семейството – пълно или непълно семейство, многодетни семейства, здравословни и образователни проблеми;
- Увреждане и/или сериозни здравословни проблеми на лицето или на член от семейството;
- Ниско образование (включително и неграмотност), липса на професионална квалификация, които водят до неравностойна позиция на пазара на труда и социална изолация;
- Изолираност на населеното място с нарушени транспортни връзки и комуникация с общинския и областния център;
- Възраст – концентрация на пенсионери и стари хора, живеещи в изолираните малки населени места, с крайно ограничен достъп до здравна грижа и услуги.

В резултат от анализа на рисковите фактори, при условно разделение на рисковите групи на „Деца и семейства в риск” и „Възрастни хора в риск”, във всяка от тях се идентифицират

конкретните ключови рискови групи и подгрупи, които са обект на въздействието на настоящата Общинска стратегия.

2.2.1. Деца и семейства в риск

Към тази група спадат следните рискови подгрупи:

- Деца и техните родители в риск и в ситуация на риск, поради бедност или увреждане;
- Деца, отделени от семействата, поради различни причини /идентифицирани рискове;
- Деца с увреждания: деца с физически увреждания; деца с множествени увреждания; деца с умствена изостаналост;
- Деца с психични разстройства;
- Деца от етнически общности в неравностойно положение и уязвими групи в ромски квартали;
- Деца с трудности в поведението, противообществени прояви и деца/ младежи отпаднали от училище;
- Деца на самотни родители;
- Млади родители (непълнолетни), с нисък социален статус;
- Деца от многодетни семейства;
- Изоставени деца;
- Деца, настанени при близки и роднини или в приемни семейства;
- Деца, претърпели насилие.

2.2.2. Възрастни и стари хора в риск

Към тази група са идентифицирани следните рискови подгрупи:

- Пълнолетни с увреждания;
- Хора с увреждания, които ползват социални услуги в общността и услуги резидентен тип;
- Възрастни хора с психични разстройства и деменция,
- Самотно живеещи стари хора;
- Трайно настанени в институция стари хора;
- Стари хора, ползващи социални услуги в общността и социални услуги – резидентен тип;
- Етнически общности в неравностойно положение;
- Безработни.

2.3. Анализ на услуги и мерки - обобщение

2.3.1. Общи изводи за наличните социални услуги

Наличните социални услуги са разглеждани като услуги за деца, за възрастни лица с увреждания и стари хора, от гледна точка на предотвратяване на рисковете.

Общи изводи за услугите за деца:

- ◇ В община Брезник няма специализирана институция за деца, няма и социални услуги в общността и е налице необходимост от разкриването на тези услуги.
- ◇ Необходимо е разкриване на Център за обществена подкрепа предлагащ услуги за уязвими семейства и деца в риск, които включват семейно консултиране и подкрепа.
- ◇ Развитие на социалните услуги според потребностите – функциониране на услуги, които са насочени не само към една рискова група, а обхващат повече такива, в резултат на което услугите насочени към рискови групи деца са насочени и към техните родители – млади майки в риск да изоставят децата си, бедни и самотни родители с нисък родителски капацитет, подкрепа за осиновители и др.
- ◇ Необходимо е разкриване на Център за социална рехабилитация и интеграция за деца, който да предоставя комплекс от социални услуги, свързани с извършване на

рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване и подкрепа на деца и родители;

- ◇ Доразвиване формите на алтернативна семейна грижа/ приемна грижа.
- ◇ Развити са услуги за деца с проблемно поведение, но те не успяват ефективно да покриват всички нуждаещи се.
- ◇ Доразвиване на услугите по превенция, които могат да окажат подкрепа на родители и деца, като по този начин да подпомогнат отглеждането и възпитанието на децата.

Изводи за услугите за възрастни с увреждания и за стари хора:

- ◇ Предлаганите социални услуги от резидентен тип предоставят възможност за задоволяване до голяма степен индивидуалните потребности (сравнително малък капацитет и наличие на тесни специалисти на щат).
- ◇ Недостатъчно развита е мрежата от социални услуги в общността, която е насочена към възрастни хора с увреждания и стари хора.
- ◇ Наблюдава се намаляване потребността от настаняване в институции, за сметка на прогресивно нарастване на потреблението на социални услуги в общността.
- ◇ Недостатъчно развита е мрежата от социални услуги в общността, насочена към възрастни хора и лица с физически и психически увреждания.
- ◇ Предлаганите алтернативни социални услуги на територията на общината покриват реалните потребности и обхващат широк кръг от рискови групи.
- ◇ Развитието на социалните услуги, техният обхват и насоченост към целеви групи, е в резултат на предварително планиране.
- ◇ Успешно се развиват услугите в общността за възрастни – традиционно развитият Домашен социален патронаж и новите услуги „Социален асистент“ и „Личен асистент“, за които следва да се търси устойчивост поради нарасналата потребност от този вид услуги.
- ◇ Необходимост от разкриване на нови услуги – Център за обществена подкрепа и Център за настаняване от семеен тип за стари хора в града.
- ◇ С добър обществен отзвук се ползват и услугите домашен социален патронаж и обществена трапезария.
- ◇ Във всички населени места работят читалища и пенсионерски клубове, които изпълняват много социални функции.

2.3.2. Идентифицирани потребности от развитие на човешките ресурси

Основните потребности от развитие на човешките ресурси и на организационния капацитет за осъществяване на стратегията, идентифицирани в процеса на анализа на ситуацията в етапа на разработване на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в община Брезник, които имат отношение към административния и организационен капацитет са свързани с:

- Повишаване на капацитета на общинска администрация да управлява процеса по предоставянето на социални услуги в общината;
- Промяна на съществуващите практики на ресурсно осигуряване на звената, координиращи предоставянето на социалните услуги в общината;
- Повишаване на капацитета на персонала, ангажиран с администрирането, управлението и директното предоставяне на социалните услуги;
- Затвърждаване на самостоятелността на общината в планиране, създаване, закриване и трансформиране на социални услуги, на база на променящите се потребности на населението в общината;

- Потребност от развитие на капацитета за подготовка и управление на проекти, осигуряващи развитие на социалните услуги в общината, разширяване на обхвата на съществуващите услуги, осигуряване на качество и ефективност на предоставяните услуги;

- Практически умения и механизми за осъществяване на междуобщинско и междуинституционално сътрудничество в сферата на социалните услуги.

Специфичните потребности от промяна и развитие, свързани с капацитета на човешките ресурси, които бяха идентифицирани в процеса на разработване на стратегията са:

- Повишаване на квалификацията, професионалния опит и уменията на персонала в социалните услуги предоставяни в общността;

- Преодоляване на дефицита от човешки ресурси (социални работници и специализиран персонал), необходими за директното предоставяне на новоразкритите социални услуги;

- Основна потребност за развитието на управленския персонал е повишаване на професионалните компетенции, свързани с прилагане на иновативни практики за повишаване на качеството и ефективността на предоставяните услуги, както и с въвеждане на механизми за ефективна оценка на положения труд, съобразени със спецификата на различните дейности по предоставяне на социалните услуги и обвързване на възнагражденията на служителите с реалната работа по обслужване на клиентите. Управленският персонал на съществуващите доставчици на социални услуги има потребност от развитие на уменията за добро управление и задържане на персонала от специалисти, както и стимулиране на тяхното непрекъснато развитие;

- Професионалистите, ангажирани със създаването и управлението на нови социални услуги, имат потребност от нов тип управленски умения и практика, свързана със създаване на методологии за предоставяне на новите услуги, изграждане на стратегии за популяризиране на услугите и спечелване на доверието на потребителите, развитие на междуинституционалното сътрудничество и включване на гражданското общество в процеса на развитие на новите услуги;

- Потребностите на специалистите (социални работници, психолози, медицински лица, рехабилитатори и др.) и на помощния персонал ангажирани в директното предоставяне на социалните услуги в община Брезник са свързани с: обогатяване на знанията и опита им за ефективна работа по случай, индивидуализиране на оценката на потребностите на потребителя, осигуряване на активното участие на потребителя в процеса на работата по удовлетворяване на неговите потребности, необходимост от методическа подкрепа по отношение на осъществяване на адекватен подбор на специфичните дейности, свързани с предоставянето на социалната услуга, оценка на въздействието, документирание на добрите практики в работата по случай.

Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги

3. Визия и цели

3.1 Визия

Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в Община Брезник се основава на принципите на приемственост, последователност, съгласуваност на политиките, партньорство между институциите и социалните партньори, прозрачност и информираност на обществото. Тя зачита основните човешки права, утвърдени в международните документи и

конвенции за защита на правата на човека и основните свободи. В този смисъл предлаганите в нея цели и дейности са в хармония с правото на всяко човешко същество да развие максимално своите възможности, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение. За постигането на тези цели Общинската стратегия предвижда развиването на устойчива и ефективна система от качествени и достъпни социални услуги, които поставят в своя център ползвателя, отговарят на нуждите на общността и осигуряват равен достъп.

В този контекст визията е следната:

Осигуряване на ефективна мрежа от качествени социални услуги, достъпни за оптимален брой рискови групи, осигуряващи пълноценна интеграция в живота на общността на хората от община Брезник.

3.2. Ценности и принципи

Основна ценност в социалната работа е човекът и правото на всяко човешко същество да развие максимално своите възможности без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение. Чрез общинската стратегия община Брезник се присъединява и към европейските принципи на хуманност и солидарност като **осигурява достъпни и качествени социални услуги в общината, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи.**

Ценности:

- ◇ Уважение и признание на достойнството на всеки човек, общност и група;
- ◇ Толерантност и закрила от дискриминация, признаване на различията като ценност и ресурс за развитие;
- ◇ Благосъстояние на всички жители на община Брезник;
- ◇ Гражданско участие в планирането, наблюдението и в изпълнението на Общинската стратегия;
- ◇ Зачитане на равнопоставеността на половете при планирането и достъпа до социални услуги.

Всички страни, ангажирани с разработването на Общинската стратегия, се обединиха около следните принципи и подходи, които ще бъдат следвани при изпълнението на планираните дейности и мерки:

Принципи:

- ◇ Планиране с участието на всички заинтересовани страни;
- ◇ Съответствие с реалните нужди на групите в риск;
- ◇ Изпълнимост и приложимост на планираните интервенции;
- ◇ Гъвкавост при определянето на съдържанието на планираните услуги и мерки.

Подходи:

- ◇ Планиране на социални услуги, които отговарят на реалните потребности на рисковите групи;
- ◇ Осигуряване на най-добрия интерес на потребителя, чрез индивидуализиране на оценката и грижата за него;
- ◇ Насърчаване на услугите в общността и ограничаване на настаняването в специализирани институции;

- ◇ Осигуряване на възможности за равен достъп до услуги на всички жители на община Брезник и достигане на услугата максимално близо до местоживеенето на потребителите;
- ◇ Максимален достъп до услуги в отдалечените населени места чрез мобилност на услугите, иновативност и гъвкавост в планирането и управлението;
- ◇ Интегриран подход към решаването на проблемите на целевите рискови групи;
- ◇ Пълнота в обхващането на рисковите групи;
- ◇ Гражданско участие в планирането, наблюдението и изпълнението на Общинската стратегия.

3.3. Приоритети на общинската стратегия

3.3.1. Приоритетни направления

Приоритетните направления на Общинската стратегия са изведени в съответствие с идентифицираните потребности на рисковите групи и необходимостта от спешна намеса за решаване на ключови/критични социални проблеми на жителите на общината и областта. Приоритетните направления са групирани в две посоки - отнасящи се до съдържанието на социалните услуги и до начина на функциониране и изпълнение на услугите и мерките за социално включване. За да се постигне качествена промяна в социалната среда и желаното бъдещо равнище на социалните услуги, предначертано от визията на Стратегията, е необходима целенасочена интервенция в няколко приоритетни направления.

1. Превенция, ранна интервенция и услуги за деца и семейства в риск.

Това са широк кръг от услуги в общността за деца и семейства в риск, насочени към превенция на рисковите фактори за развитието на децата и уязвимостта на семействата. Деинституционализацията на грижите за деца донесе коренна промяна в социалните услуги в общината, осъществявана чрез развитието на услуги, с цел подкрепа на семействата в риск за грижа за децата и превенция на изоставянето, както и извеждане на децата от специализираните институции. През настоящия планов период предстои да се разкрият социални услуги в общността и да се развият нови услуги по превенция и ранна интервенция.

По това приоритетно направление съдържанието на социалните услуги включва:

◇ Превенция и услуги за деца и семейства в риск

Международната и българската практика показват, че инвестирането в развиване на услуги по превенция на общинско ниво е ефективно по отношение на ранна реакция и предотвратяване на проблеми и по отношение на вложените средства, които са много по-малко на един ползвател в сравнение с услугите, които интервенират спрямо изявили се проблеми.

Поради това, приоритетно направление на общинската стратегия е развиване на услуги по превенция на рискови фактори, ситуации, събития, които могат да водят до или да задълбочават социална изолация и изключване. Тези услуги ще бъдат максимално мобилни, за да могат да обхванат максимално голям брой ползватели. Услугите в това направление са насочени към подкрепа на семействата и индивидите за оставане в тяхната семейна и домашна среда, развитие на индивидуалните и общностни умения и ресурси, превенция на насилие, различни форми на насилие и експлоатация, превенция на противоправно поведение, социална маргинализация.

◇ Деинституционализация и превенция на настаняването на деца

На територията на община Брезник няма специализирана институция (СИ) за деца.

Общинската стратегия залага на разкриването на ЦНСТ за деца/младежи, която ще осигури на децата/младежите ежедневна грижа и подкрепа в среда близка до семейната.

2. Дългосрочна грижа за възрастните хора и хора с увреждания.

Създаване на условия за качествено предоставяне на грижи за възрастни хора и хора с увреждания, насочени към повишаване качеството им на живот, като се съблюдава принципът за независим живот в семейната среда или в близост до нея. Услугите, отличаващи се с домашна атмосфера, са съобразени с индивидуалните потребности, желания и условия на живот. През настоящия период ще се обърне внимание на разкриването на нови резидентни услуги, както и доразвиване на услугите за подкрепа в дома.

◇ Деинституционализация на възрастни хора и развиване на алтернативни услуги

На територията на общината функционира само един ЦНСТ– ВХФУ с капацитет 15 места, което е крайно недостатъчно. В областната и в общинската стратегия за периода **2010-2015 година беше планирано разкриването и развитието** на още един ЦНСТ с капацитет 15 лица с физически увреждания, но разкриването му така и не се случи и през 2015 г.

◇ Развитие на социални услуги за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение

Стратегията ще допринесе за създаването на добър модел на грижи за хората в неравностойно социално положение, осигурявайки достъп до качествени социални услуги в общността, така че нуждаещите се да не напускат собствения си дом и общност, подобряване достъпа до качествени здравни услуги и образование, както и интегриране на пазара на труда.

◇ Грижа за старите хора

Създаване на условия за предоставяне на грижи за старите хора, насочени към повишаване качеството на живот на хората от третата възраст, като се съблюдава принципът за независим живот в семейната среда или в близост до нея. Услугите, отличаващи се с домашна атмосфера, са съобразени с индивидуалните потребности, желания и условия на живот.

3. Човешки ресурси и сътрудничество.

Това направление ще допринесе за повишаване на качеството и ефективността на социалните услуги, чрез изграждане на необходимия капацитет за управление на общинско ниво и чрез осигуряване на квалифициран и компетентен персонал за предоставяне на услуги, както и за повишаване на ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси, чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

В процеса на планирането, недостигът на квалифициран персонал за разкриване на социалните услуги е идентифициран от всички участници като един от основните рискове за реализацията на стратегията.

Затова изграждането на необходимия капацитет за управление и за предоставяне на социални услуги се очертава като крайно необходима мярка - условие както за изпълнението на планирания обем социални услуги и мерки, така и за постигане на качеството на услугите в съответствие със съвременните стандарти. Проблемите на хората в риск изискват комплексна намеса, която може да се постигне само чрез връзки на взаимодействие между различните публични и социални сектори - социални услуги и подпомагане, образование, здравеопазване, заетост, инфраструктура и жилищна среда.

Функционалното приоритетно направление, което подпомага ефективното изпълнение на основните дейности в Общинската стратегия, обхваща:

✓ **Развитие на човешките ресурси в социалната сфера**

Развиването на нови социални услуги и подобряването на качеството на мрежата от социални услуги, въвеждането на принципи на работа и взаимодействие, насочени към ефективност и ефикасност, добро управление изискват въвеждането на общинска политика за развитие на човешките ресурси в услугите и общинската администрация чрез обучения, супервизия и различни форми на подкрепа. Предвижда се развитие на механизми и стимули на общинско ниво за подкрепа на доставчиците на социални услуги за непрекъснато повишаване на качеството на социалните услуги.

- ✓ Развитие на капацитет за управление и предоставяне на качествени и ефективни социални услуги.
- ✓ Подобряване взаимодействието между социалните услуги в община Брезник, засилване на партньорството с публични власти и институции и насърчаване сътрудничеството с други сектори.

3.3.2. Приоритетни целеви групи

Планираните дейности в Общинската стратегия ще обхванат всички рискови групи, изведени при анализа на ситуацията. Определянето на приоритетни целеви групи в никакъв случай не изключва останалите рискови групи, но задава основния фокус на интервенцията през периода на стратегията.

Приоритетните целеви групи, към които са насочени социалните услуги и мерки за социално включване в община Брезник са:

- Деца със специални потребности;
- Деца и семейства в риск
- Стари хора (самотни стари хора);
- Възрастни хора с увреждания;
- Възрастни хора настанени в институции;

От извършения анализ на социо-демографската и икономическа картина на общината се очертават някои типични фактори, които поставят лицата в неравностойно положение и провокират появата на рискови групи: увреждане или здравословен проблем в семейството, затруднен достъп до здравни услуги, отдалеченост на населеното място, ниски доходи на хората в надтрудоспособна възраст, многодетството, неравностойна позиция на пазара на труда, трайна липса на собственост и доходи, противообществени прояви, рискове, засягащи децата и лица в институции.

От анализа се констатира недостиг на някои услуги за деца и възрастни в общината. Освен развитието на съществуващите социални услуги в общността е необходимо и развиването на алтернативни такива, удовлетворяващи наболели социални проблеми в семействата, училищата и детските градини, отглеждането и възпитанието на деца със специфични образователни потребности, както и на самотно живеещи хора, деца и възрастни хора с увреждания, които не могат сами да се обгрижват и задоволяват ежедневните си потребности.

От всички идентифицирани в Анализа на ситуацията целеви групи, Общинската стратегия за развитие на социалните услуги приоритетно ще обърне внимание на следните рискови групи:

- **Деца със специални потребности** - фокусът на социалната политика бе върху децата. Тази целева група включва деца с физически, умствени, психически и комплексни увреждания. По данни на Д "СП" Перник в община Брезник към 31.12.2015 г. са регистрирани 24 деца с увреждания, 20 от които са с физически увреждания, 2 с умствена изостаналост и 4 с психични

заболявания. Това е една сложна целева група, тъй като обединява деца с физически, умствени и множествени увреждания. Основните потребности на деца с увреждания са свързани с осигуряване на достъп до образователни, здравни и социални услуги (за деца от населените места в които няма редовни транспортни връзки), придобиване на умения и навици за самостоятелен живот, осигуряване на възможности за професионална квалификация и реализация и на подкрепяща среда за семейството и близките на деца с увреждания, интеграция в общността, осигуряване на достъпна архитектурна среда. Една от алтернативите за тази целева група е паричното подпомагане по Закона за социалното подпомагане и Закона за интеграция на хората с увреждания, както и ползването на социални услуги в общността, предлагани в Община Брезник.

- **Деца и семейства в риск** - към групата на деца и семейства в риск спадат: деца със специални образователни потребности, деца - жертви на насилие и експлоатация, деца с противоправно поведение, деца в многодетни и непълни семейства и др. Тук са включени многодетни и/или непълни семейства; деца, чиито родители са в чужбина; деца на родители със зависимости и т.н. Подкрепата на семействата, а не само на децата в риск, ще създаде условия за задържане на децата в семействата им и за повишаване на качеството на грижа към тях. Тази рисковата група разглежда като едно цяло децата и техните семейства, тъй като причините за уязвимост на децата се корени в нездравата семейна и обществена среда. Причините за това са различни, като в повечето случаи те са комплексни. В община Брезник са регистрирани общо 42 деца в многодетни семейства по данни на Д „СП”. Необходимо е да се развият допълнителни услуги за подкрепа на семействата при отглеждане на децата в многодетни семейства, които са част и от групата на нередовно посещаващите училище, както и от ранно отпадащите. Преобладават децата от ромски семейства. За да се даде възможност за социално включване и за да имат равен шанс е необходимо да се осигури достъп до качествено образование на тези деца. Паралелно, обхващането на децата на многодетни семейства в ранна възраст в детска градина и в целодневна форма на организация на образованието, ще подпомогне социално слабите родители в отглеждането им. Същевременно, обхващането на децата в училище и подпомагането на семействата не трябва да се смесва със записването и настаняването им в учебни заведения от интернатен тип.

Част от факторите, които поставят децата и семействата в риск са например:

- Безработица - Рискът от бедността е най-голям при децата със самотен родител, при децата в многодетни домакинства, в домакинства, в които никой не работи, но има зависими деца. Безработицата е причина и за детската бедност - това е ситуация, при която детето има стандарт на живот, който не допринася за неговото физическо, умствено, духовно, морално и социално развитие. Факторът безработица е свързан със социално-икономическото развитие на общностите и е основна причина за миграцията и емиграцията на активното население. Безработицата може да се приеме за основен рисков фактор, свързан с доходите и стандарта на живот на хората в трудоспособна възраст. В анализа на ситуацията, факторът безработица е разгледан само по отношение на възможностите на хората в трудоспособна възраст да осигуряват средства, необходими за основни базови потребности за семействата си.

По данни на Дирекция „Бюро по труда”- Брезник безработните на територията на общината към 30.06.2015 г. са 441 лица. Данните очертават като рисковата за намиране на работа и групата на безработните над 55 години – 118 лица, а най-значителна е групата на трайно безработните – 206 лица. Това показва нуждата от специални интервенции към тези групи в риск;

- Ранното майчинство на майки на възраст под 15 години, които на тази възраст са все още психически и физически незрели. Често пъти неуспешните опити за предизвикване на аборт, проблемите, свързани с раждането на детето, полагането на неадекватни грижи водят до различни нарушения във физическото и психическото развитие на децата;

- Многодетни семейства - особено семейства с повече от 3 деца стават рискови, защото в много случаи нямат добра материална обезпеченост за отглеждането им. Голяма част от

многодетните семейства са от етническите малцинства;

- Ниска здравна култура и затруднен достъп до здравни грижи и здравни ресурси;
- Проблеми в училище - Отпадането от училище и липсата на образование в следствие

се съпровожда със социални рискове като безработица, бедност, липса или недостатъчни грижи за здравето и образованието на детето, отклоняващо се понякога поведение. Образователната интеграция и осигуряване на подкрепяща среда за децата със специални образователни потребности са от съществено значение за осигуряване на независим живот.

- Развитие на Приемната грижа в община Брезник

За периода полугодие на 2016 г. 11 деца ползват услугата „приемна грижа”. От тях: 1 дете е изведено от специализирани институции (Дом за деца, лишени от родителски грижи); 8 деца са настанени в приемни семейства, след като са били изведени от техните биологични семейства; 2 от децата са настанени в приемно семейство, непосредствено след тяхното раждане, едното от които е реинтегрирано в биологично семейство. Едно дете е изведено от осиновително семейство. При четири деца настанени в приемно семейство, в плановете за действие е заложена дългосрочна цел реинтеграция в биологично семейство. При седем деца дългосрочната цел е реинтеграция в осиновително семейство. Дългосрочна цел към дата на настаняване на децата, а именно осигуряване на среда, близка да семейната, която с настаняване на детето в приемно семейство е била постигната. Изходът от приемна грижа за тези деца не е бил планиран. Налични са случаи на неуспешна приемна грижа на три деца. След изтичане на регламентирани в Семейния кодекс, срок за възможност родителите да пожелаят промяна в мярката за закрила на детето, четири деца са вписани в регистър за осиновяване, като за едно от тях е избрано подходящо осиновително семейство. С тези деца е проведена активна психологическа и педагогическа работа, осигурени са консултации и индивидуална работа със специалисти. Отдел „Закрила на детето” са идентифицирали възможности за евентуална бъдеща реинтеграция в биологичните семейства. След настаняване на децата в приемни семейства е проведена активна социална и психологическа работа по идентифициране на трудностите, които семействата на децата изпитват и причините, поради които не могат да възстановят грижите за тях. За голяма част от семействата бе установено, че причините за изоставянето на децата не са финансови. Само едно дете е реинтегрирано в биологичните семейства след проведена социална работа и повишаване капацитета на семейството съобразно потребностите на детето. Към момента отдел Закрила на детето работи за реинтеграция на още 4 деца. Отдел Закрила на детето реализира тази практика, чрез системен подход за предоставяне на услугата „приемна грижа”, според който всяко дете живее в система от свързани с него лица (биологичните родители, приемните семейства, представителите на специализираните институции и социалните служби, специалисти - психолози, лекари и други професионалисти) и услугата функционира като система от взаимно свързани дейности за окончателно приключване на работата по всеки случай.

Преките доставчици на социалната услуга съвместно с институциите реализират приемната грижа на територията на община Брезник. Има 10 утвърдени приемни семейства. Две от тях няма настанени деца, като при едно от семействата приемната грижа беше неуспешна, а при другото - настъпи промяна в обстоятелствата и заявено желание за отказ да предоставят услугата. При три от приемните семейства има настанени по две деца. През първо полугодие на 2016 г. има депозирани още четири заявления от кандидати за приемни семейства.

Оценяването и обучението на кандидатите се извършва от SOS Център за обществена подкрепа град Перник, чрез издаване направление от дирекция „Социално подпомагане“ и сключване на договор с потребителите.

- Стари хора (самотни стари хора) - увеличаването на броя стари хора в общината се дължи на бързите демографски промени - намаление на раждаемостта, удължаването продължителността на живота, миграцията и емиграцията на младите хора. В по-голямата си част тези хора са в особена уязвимост, поради невъзможност за справяне с ежедневните си

дейности и домашни задачи, социална изолираност, влошено общо физическо и психическо състояние и липса на социални контакти. Голяма част от старите хора живеят в селата, имат ниски доходи и са изолирани. Те са една от рисковите групи, които се нуждаят от социални услуги, но по различни причини остават необхванати от тях. Застаряването на населението се очаква да доведе до допълнителна необходимост от редица свързани със здравето услуги, включително услуги за дългосрочни грижи. Допълнително идентифицирани нужди са подкрепа при водене на домакинството и извършване на дребни битови услуги. Непознати са все още моделите на превантивни социални услуги с ранна степен на интервенция за стари хора, имащи за цел да предотвратят загубата на независимостта на възрастните хора и тяхната социална изолация. С оглед на нарастващата нужда ще се пристъпи към разработване на превантивни модели на социални услуги, насочени към работа със семействата и близките на възрастните хора. Нараства необходимостта от наличието на социални услуги и предоставянето на грижи под формата на подкрепа у дома, в обичайна домашна среда. Това касае в изключително голяма степен самотните стари хора. Основните им потребности са свързани със затруднен достъп до здравни и социални услуги, помощ в ежедневието им бит, възможности за общуване и социални контакти. Възрастните хора се чувстват най-добре в собственото си жилище сред близките си, приятелите си. Извеждането им от дома често е повод за чувство на отхвърленост. Именно затова развитието на социалните услуги за стари хора през периода 2016-2020 г. е насочено приоритетно към предоставяне на грижа в домашна обстановка, а когато това е невъзможно – потребностите на потребителите да бъдат задоволени в среда, близка до семейната (изграждане на Център за настаняване от семеен тип за стари хора).

- **Възрастни хора с увреждания** - един от основните проблеми на тази целева група е изолацията от пазара на труда, което в последствие се отразява на влошаване на здравословното състояние, поради ниски доходи. На второ място изниква проблемът със социалната изолация, отново поради липса на средства, труднодостъпна архитектурна среда или липса на подкрепа от семейството. Делът на хората с увреждания в надтрудоспособна възраст се увеличава. В община Брезник към 31.07.2016 г. са регистрирани 763 бр. лица с увреждания. В групата на хората с увреждания се обособяват няколко специфични подгрупи, които имат нужда от диференцирана подкрепа:

- **Хора с повече от едно хронично заболяване**, даващо степен на инвалидност са 752 лица, хора с увреждания, над 91% с чужда помощ които имат нужда от придружител и подкрепа във всекидневния живот към 31.07.2016 г. са 162 бр. лица.

- **Самотни възрастни хора с увреждания** – които се нуждаят от грижи във всекидневно, към 31.07.2016 г. са 127 бр. лица.

- **Възрастни с психични заболявания** – основна група в риск, които към 31.07.2016 г. са 20 броя лица.

На територията на община Брезник функционира добре развита мрежа от социални услуги, предназначени за възрастни хора с увреждания, но въпреки това наличните социални услуги не задоволяват напълно потребностите на лицата в риск. Голяма част от тези услуги са изградени в изпълнение на стратегията за предишен период (2010 – 2015 г.). Необходимо е да бъде увеличен обхвата за хората с увреждания, както и обхвата на услугите в домашна среда. Както и за старите хора, така и за възрастните хора с увреждания трябва да бъдат осигурени формални и неформални грижи, като приоритетно се намаляват услугите, предоставяни в специализирани институции и се увеличат социалните услуги в общността и в домашна среда, предоставяни от квалифицирани специалисти или от членове на семейството. За превенция на институционализация на възрастните хора с увреждания е необходимо разкриването на дневни форми на социални услуги в общността.

- **Възрастни хора, настанени в институции** - изискванията на ЕС са за намаляване броя на социалните институции и фокусиране върху алтернативни услуги. В много случаи това е невъзможно. Възрастните с психични проблеми не могат да се грижат сами за себе си или да

останат в дневен център само за няколко часа. В случай на по-леко заболяване социалните работници препоръчват болният да използва някои от алтернативните услуги в общината. Но самите възрастни хора стоят настрана от новости и много по-лесно се съгласяват да отидат в СИ. Макар и болни, някои не приемат непознати да се грижат за тях. Домовете за стари хора в общината обслужват възрастни хора, навършили пенсионна възраст при осигурено денонощно наблюдение и медицински грижи. Те подпомагат организирането на свободното време на настанените, задоволяват битови потребности и съдействат за участие в програми за социална интеграция и ресоциализация. През настоящия планов период ще стартира деинституционализацията на възрастни хора като в Общинската стратегия са заложили мерки за разкриване на услуги от резидентен тип.

3.4. Приоритети и цели

3.4.1 Общи и специфични цели на развитието на социалните услуги

Общинската стратегия предвижда да осигури достъпни и качествени социални услуги в община Брезник, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи. Във всяко направление на Общинската стратегия са набелязани приоритети, общи и специфични цели и задачи:

Направление 1: Превенция и подкрепа за деца и семейства в риск

Обща цел 1. Да се подобри грижата за децата в семейството, като се предотврати появата и развитието на рискови фактори по отношение на децата и се постигне максимално намаляване на броя на децата, отделени от родните семейства, чрез:

- ✓ **Специфична цел 1.1:** Широка превенция на рисковете и negliжирането на децата, подобряване на родителските грижи, подкрепа за децата в риск и техните родители за намаляване на случаите на отделяне на деца от семейството и задържане на децата в биологичното семейство;
- ✓ **Специфична цел 1.2:** Прекратяване на настаняването в институции на деца, отделени от семействата, намаляване на настаняванията в други резидентни услуги чрез развиване на услуги за алтернативна семейна грижа с фокус върху приемната грижа;
- ✓ **Специфична цел 1.3:** Подобряване на възможностите за развитие на децата с увреждания, отглеждани в семейството;
- ✓ **Специфична цел 1.4:** Осигуряване на подкрепа за деца, младежи и техните семейства за превенция на насилието, рисково поведение и negliжиране на децата, подкрепа за децата жертвите на насилие;
- ✓ **Специфична цел 1.5:** Разкриване на социални услуги за предоставяне на резидентна грижа в общността за деца и младежи, които не могат да бъдат върнати в семейната среда.

Направление 2: Социално включване на уязвими групи, лица в неравностойно положение и стари хора

Обща цел 2. Да се съсздадат условия за социално включване, по-добър и достоен живот на хора с увреждания, уязвими групи и стари хора във всички населени места в общината, чрез:

- ✓ **Специфична цел 2.1:** Да се подобри качеството на живота на хората с увреждания и старите хора в община Брезник, чрез широка мрежа от услуги за социално включване и осигуряване на условия за спокоен и достоен живот в семейна и домашна среда;

- ✓ **Специфична цел 2.2:** Осигуряване на условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания и старите хора в семейна среда чрез предоставяне на дневни и почасови услуги в общността;
- ✓ **Специфична цел 2.3:** Подобряване на резидентните услуги в общността за хора с увреждания и стари хора - осигуряване достъп до качествена резидентна грижа в среда, близка до домашната;
- ✓ **Специфична цел 2.4:** Създаване на условия за социално включване на уязвими лица, жертви на насилие и трафик, групи и общности в риск.

3.4.2 Приоритетни целеви групи

Планираните дейности в Общинската стратегия ще обхванат всички рискови групи, изведени при анализа на ситуацията. Определянето на приоритетни целеви групи в никакъв случай не изключва останалите рискови групи, но задава основния фокус на интервенцията през периода на стратегията.

Приоритетните целеви групи, към които са насочени социалните услуги и мерки за социално включване в община Брезник са:

- Уязвими семейства с деца в риск от отделяне от родните семейства, деца в риск от negliжиране, насилие;
- Деца с увреждания;
- Деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище;
- Деца и младежи, жертви на насилие;
- Хора с увреждания;
- Самотно живеещи възрастни хора с увреждания и заболявания;
- Лица с психични разстройства;
- Хора в риск от всички целеви групи, живеещи в изолирани малки населени места, без достъп до социални и др. услуги;
- Стари хора, със специален фокус към самотно живеещите в селски райони.

3.4.3. Ключови индикатори за успех

Постигането на набелязаните дългосрочни и конкретни цели в рамките на следващите пет години ще създаде условия за устойчиво подобряване на качеството на живота и жизнения стандарт на рисковите групи и общностите в неравностойно положение. Качествената промяна в ситуацията ще бъде измервана, чрез система от качествени и количествени индикатори за напредъка в решаването на идентифицираните проблеми и в модернизирването на системата от социални услуги в Община Брезник.

Основните индикатори са:

- Повишване качеството на предоставяните социални услуги в общината;
- Създаване и поддържане на социални услуги, орговарящи на потребностите на рисковите групи в община Брезник;
 - Деинституционализация на хората и развитие на услуги в общността;
 - Подобро качество на предоставяните социални услуги в ЦНСТ за възрастни хора с физически увреждания;
 - Разкрити две нови социални услуги от резидентен тип за стари хора в гр. Брезник – ЦНСТ за възрастни хора с физически увреждания и ЦНСТ за лица с деменция;
 - Постигната устойчивост на услугите „Личен асистент“ и „Социален асистент“;
 - Запазена устойчивост на Домашен социален патронаж и повишено качество на предлаганите услуги в него;
 - Запазена устойчивост на Обществена трапезария и повишено качество на услугата;
 - Разкрит ЦСРИ в гр. Брезник;

- Предлагане на нови дейности и устойчивост на съществуващите Клубове на пенсионера и Клуб на инвалида;
- Разкрит Центъра за обществена подкрепа – гр. Брезник;
- Разкрит ЦНСТ за деца/младежи;
- Развити общински политики и мерки за достъп до образование, извънкласни и извънучилищни дейности;
- Проведени обучения;
- Обучени специалисти, ангажирани в социалните услуги;
- Обучени ръководни кадри в социалните услуги;
- Обучени експерти, извършващи планиране и мониторинг на социалните услуги;
- Приложени механизми за обмен на опит и подобряване взаимодействието между Екипа за мониторинг и оценка на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги и други звена;
- Участие в срещи с експертите по социални дейности от всички общини от областта;
- Засилен обмен на информация между Екипа за мониторинг и оценка на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги и отделните социални услуги;
- Обменен опит и реализирани партньорства.

4. Интервенция – социални услуги и мерки

Планираната интервенция очертава общата картина на развитието на мрежа от социални услуги на общинско ниво за периода от 2016 до 2020 година. В плана се конкретизират приоритетите на общинско ниво, както и видовете услуги, които ще се развиват в община Брезник. Стратегията обхваща:

- Развитие и усъвършенстване на **съществуващите социални услуги** през следващите 5 години (2016 – 2020);
- Разкриване на нови и иновативни социални услуги за изведените основни целеви групи;
- Инициране на **междусекторни „смесени” иновативни услуги** и програми;
- Успоредно развитие на **политики и мерки за социално включване** в свързани сектори (образование, здравеопазване, заетост, жилищна среда), чрез които се решават конкретни проблеми на рисковите групи и/или се създават условия за ефективно функциониране на социалните услуги.

Към всяко приоритетно направление са описани услугите и мерките. Социалните услуги и дейности се разглеждат като система от услуги, които си взаимодействат и допълват, за да се постигне ефект и реална полза за обхванатите целеви групи.

Функциониране на социалните услуги на общинско ниво: Услугите включват основно превантивни услуги и мерки. Максимално ще се използват възможностите на Национални и Оперативни програми и други източници на финансиране и осигуряване на услугите „Социален асистент“ и „Личен асистент“. Ще бъдат предприети действия по деинституционализация на възрастните хора и развитие и устойчивост на услугите в общността за деца и възрастни.

4.1 Мерки и дейности по Направление 1: Превенция и подкрепа за деца и семейства в риск.

Обща цел 1 (на направление 1): Да се подобри грижата за децата в семейството, като се предотврати появата и развитието на рискови фактори по отношение на децата и се постигне максимално намаляване на броя на децата, отделени от родните семейства.

В община Брезник е планирано развиването на социални, иновативни и смесени услуги за деца и семейства.

4.1.1. Превенция на рисковете и подкрепа за деца и семейства

Специфична цел 1.1: Широка превенция на рисковете и negliжирането на децата, подобряване на родителските грижи, подкрепа за децата в риск и техните родители за намаляване на случаите на отделяне на деца от семейството и задържане на децата в биологичното семейство, чрез:

- Мярка 1.1.1. Разкриване на ЦОП за подкрепа на децата и семействата в риск в община Брезник;
- Мярка 1.1.2. Други социални услуги за превенция на negliжирането на деца и подрастващи;
- Мярка 1.1.3. Интегрирани и смесени услуги за социално включване на деца в риск от уязвими семейства;
- Мярка 1.1.4. Комплексна програма в подкрепа на ранното детско развитие –интегрирани услуги и мерки;
- Мярка 1.1.5. Координирани услуги и дейности за системна ранна превенция на отделянето на деца от семействата, с целеви мерки за превенция на изоставянето за задържане на новородените деца в биологичното семейство;
- Мярка 1.1.6. Услуги и програми за превенция на отпадането на деца от училище и реинтеграция в образованието на отпадналите деца и младежи.

Мярка 1.1.1. Разкриване на ЦОП за подкрепа на децата и семействата в риск в община Брезник.

В рамките на изпълнението на предходната Общинска стратегия през 2010-2015 година не беше постигнат никакъв напредък по отношение разкриването на Център за обществена подкрепа (ЦОП), който да обхване уязвимите деца в риск и техните семейства в общината. Настоящата Общинска стратегия отново предвижда създаването на ЦОП, с капацитет 20 деца, който да подкрепя клиенти от община Брезник.

За 2015 година О „ЗД” е работил общо по 58 случая. Постъпили са направления, заповеди и заявления за предоставяне на различни социални услуги. В направление „Превенция на изоставянето” специалистите са работили по 5 случая. В „Превенция на насилието и работа с деца, жертви на насилие” случаите са 31, от тях за деца жертва на насилие или свидетели на насилие - 10 деца. Екипът е работил и с 18 деца в посока „Социално-педагогическо консултиране на деца с поведенчески проблеми и техните семейства”. По превенция на изоставянето О „ЗД” е работил по 5 случая. За „Реинтеграция на деца в биологичното им семейство” О „ЗД” е работил по 6 случая.

Посоченият брой случаи потвърждава необходимостта от разкриване на услугата, също и разширяването ѝ по посока на капацитет, което от своя страна ще гарантира адекватен отговор на потребностите. Освен това към Центъра за обществена подкрепа би следвало да развие и мобилен компонент, с който да се осигуряват възможности за посещение в дома на семейства в риск, живеещи в изолирани населени места извън общинските центрове.

Мярка 1.1.2. Други социални услуги за превенция на negliжирането на деца и подрастващи.

Обхватът на дейностите за превенция изисква смесен екип от специалисти – здравни и социални работници, юристи, психолози, трудотерапевти и други. Дейностите включват:

- Предоставяне на информация, социални и психологически консултации, правна подкрепа, посредничество за решаване на социални проблеми и/или насочване към други социални услуги за младите майки в риск да изоставят детето си;
- Организация на мрежа за активно издирване на семейства и обхващане на рисковите бъдещи майки от общината в програмата за ранна превенция, със специално внимание към мобилната работа във високо рискови общности за установяване, регистриране и проследяване на бременността и – при риск от изоставяне – предоставяне на социални дейности и консултиране на място за предотвратяване на изоставянето на детето.
- Подкрепа и пряка работа от здравния медиатор в обособените ромски квартали за работа с рискови бъдещи бременни майки. Здравният медиатор за високорисковите общности (*назначени съгласно мярка 2.3.1.*) ще се включи също в работата по превенция на изоставянето на деца от ромската общност – както новородени, така и деца на по-късна възраст.
- Подкрепа на бременни жени за протичане на безпроблемна бременност, раждане и удовлетворяване на първите нужди на бебето – емоционални и материални;
- Подкрепа за майките и семейства на новородени деца с увреждания - ще бъдат включени социални работници и/или психолози, със специална подготовка и умения за работа с родители на деца с увреждания.

Мярка 1.1.3. Интегрирани и смесени услуги за социално включване на деца в риск от уязвими семейства

- **Дейност 1.1.3.1.** Общински програми и мерки за здравна профилактика и семейно планиране:

Здравно-социални програми за семейно планиране – информирание и консултиране, обучения. Програмите ще се изпълняват от НПО, здравни институции, училища и ще включват здравно-социални консултации за майки и семейства в риск, здравна просвета сред подрастващите за намаляване на нежеланите и рисковите бременности;

Осъществяване на дейности и инициативи на здравния медиатор в община Брезник за здравна информираност и подобряване на достъпа на уязвимите етнически общности до здравеопазване.

Мярка 1.1.4. Комплексна програма в подкрепа на ранното детско развитие – интегрирани услуги и мерки;

- **Дейност 1.1.4.1.** Предоставяне на Млечна кухня за деца на възраст от 7 месеца до 3 години в община Брезник с постепенно увеличаване на капацитета – от 20 през 2015 г. до 50 в края на периода, а именно през 2020 г. **Детска млечна кухня** има за цел пълноценното и здравословно хранене в ранна детска възраст, което дава възможност да се повлияе благоприятно върху физическия и интелектуален капацитет на децата. Да се подобри здравето им. Ето защо храненето на децата в ранното детство е обект на социално внимание.

Мярка 1.1.5. Координирани услуги и дейности за системна ранна превенция на отделянето на деца от семействата, с целеви мерки за превенция на изоставянето за задържане на новородените деца в биологичното семейство.

- **Дейност 1.1.5.1.** Предоставяне на подкрепа и съгласувани мерки за „затваряне на входа“ към институциите от страна на ОЗД и всички съществуващи услуги за деца. Дейностите целят да затвърждават резултатите от мерките за „затваряне на входа“ към институциите и превенция на отделянето на деца от родното семейство. Тези дейности бяха осъществявани успешно през изпълнението на предходната стратегия и доведоха до закриване на институциите на територията на област Перник. За да се предотврати

изоставянето на новородени деца на ниво родилен дом е необходимо работата по превенция да започне преди раждането на детето - успехът на превенцията зависи от ранната навременна намеса и продължителността на социалната работа с бъдещата майка, нейното семейство и близко обкръжение.

- **Дейност 1.1.5.2.** Общински програми/мерки за целева подкрепа на уязвими семейства за създаване на условия за задържане на детето в семейството:
 - Подкрепа за жилище, включително разработване и реализация на общински програми/инициативи за социални жилища.
 - Посредничество и информиране за осигуряване на достъп до заетост.

Мярка 1.1.6. Услуги и програми за превенция на отпадането на деца от училище и реинтеграция в образованието на отпадналите деца и младежи.

- **Дейност 1.1.6.1.** Разкриване на ЦОП за превенция на отпадането и задържане на децата в училище, за предоставяне на образователно-социалните услуги. Изграждане на партньорство и взаимодействие между ОЗД и социалните услуги, от една страна, общинската администрация и организациите, ангажирани с образованието (училищата, НПО, и пр.), от друга страна, насочено към образователна интеграция и реинтеграция на децата.
- **Дейност 1.1.6.2.** Хоризонтални мерки за подобряване на привлекателността на училището, които обхващат всички деца и млади хора в училище и осигуряват:
 - Инициране и изпълнение на програми и инициативи за повишаване на интереса към учене, включване на децата и младежите в живота на училището, в т.ч. и при вземане на решения, отнасящи се до децата;
 - Извънкласни и извънучилищни дейности за мотивация на децата и техните родители - включване на децата в извънучилищни занимания в рамките на учебната година (ателиета по интереси, школи по изкуства, спортни състезания); осмисляне на свободното време на децата и младежите;
 - Целенасочена политика за приобщаване на родителите и общността в учебно-възпитателния процес на техните деца.
 - Целеви мерки за назначаване на помощници на учителя.
- **Дейност 1.1.6.3.** Развитие на образователно-социални услуги за връщане в училище на отпадналите от училище деца, които се изпълняват от ЦОП, НПО, училища, училищни настоятелства, МКБППМН, читалища в тясно сътрудничество с ОЗД и общински администрации, включващи:
 - Посещения на място и срещи за издирване на отпадналите деца;
 - Срещи, консултации, инициативи за мотивиране на децата и техните родители;
 - Организиране на консултации, занимални и помощ от учителите за наваксване на учебния материал от децата и младежите.

Интегрирането на децата в риск в образователната система е ключов компонент от превенцията на negliжирането на децата, инструмент за развитието на техните възможности и за формирането на условия за самостоятелен живот в бъдеще. Хоризонталните програми и мерки в сферата на образованието се инициират и осъществяват предимно от училищата и детските градини, НПО, действащите училищни настоятелства, читалища, инициативни групи на родителите и местните общности, с подкрепата на общината. Предвидените мерки са в съответствие с духа на националните и областните приоритети за интегрирано образование, допълват и конкретизират планираните дейности в тази сфера;

- **Дейност 1.1.6.4.** Обхващане на деца с увреждания от масови детски градини. Интегриране на децата с увреждания в масови училища. Осигуряване на достъпна среда за децата с увреждания в масовите училища и детски градини в община Брезник. Обучения за изграждане на капацитет в училищата и детските градини за включване на родителите и

създаване на интегрираща среда в училище: обучения на учители и директори на училища и детски градини – методи и подходи за включване на родителите и приобщаване на родителите към образованието на техните деца; разпространение на обучителни материали за работа с родителите; обмяна на опит и добри практики с други училища и детски градини.

4.1.2 Алтернативна семейна грижа

Специфична цел 1.2: Прекратяване на настаняването в институции на деца, отделени от семействата, намаляване на настаняванията в други резидентни услуги чрез развиване на услуги за алтернативна семейна грижа с фокус върху приемната грижа, чрез:

- Мярка 1.2.1. Осигуряване на грижа при близки и роднини за деца, отделени от биологичното семейство;
- Мярка 1.2.2. Развитие на Приемната грижа в община Брезник;
- Мярка 1.2.3. Услуги в подкрепа на осиновяването;

Мярка 1.2.1. Осигуряване на грижа при близки и роднини за деца, отделени от биологичното семейство.

- **Дейност 1.2.1.1.** Осъществяване на съвместни дейности от ОЗД и новоразкрития ЦОП в община Брезник за настаняване в семейства на близки и роднини на деца от СИ, изоставени деца и на деца в риск от изоставяне.
- **Дейност 1.2.1.2.** Оказване на продължаваща подкрепа от ОЗД и ЦОП за семействата на близки и роднини, в които са настанени деца, отделени от биологичните семейства – консултации, посредничество и съдействие.

Мярка 1.2.2. Развитие на Приемната грижа в община Брезник

- **Дейност 1.2.2.1.** Продължаване на подкрепата за съществуващите приемни семейства и настанените деца в община Брезник.

Предоставянето на услугата „приемна грижа” е услуга за детето. Удовлетворяването на базовите потребности на детето, защитата на неговите интереси и права в името на най-доброто за неговото развитие е целта на приемната грижа. Подкрепата, която се оказва на приемните родители, е средство по пътя към тази цел. Предоставянето на услугата „приемна грижа” изисква взаимодействието между институциите и организациите, предоставящи услуги за деца. Работата по приемна грижа е услуга, която изисква предоставянето на широк кръг от дейности, насочени към различните субекти в процеса на приемната грижа.

Мярка 1.2.3. Услуги в подкрепа на осиновяването

- **Дейност 1.2.3.1.** Съвместни подкрепящи услуги между новоразкрития ЦОП и ОЗД при осиновяването на деца, като се планира част от дейностите на ОЗД да се насочат към центъра – обучение на кандидат – осиновителите, наблюдение и подкрепа на осиновителите в следосиновителния период. Услугите ще са насочени към:
 - консултиране, информиране;
 - мотивиране и обучение за кандидат-осиновители,
 - подкрепа в следосиновителния период.

4.1.3 Социално включване за деца с увреждания

Специфична цел 1.3: Подобряване на възможностите за развитие на децата с увреждания, отглеждани в семейството, чрез:

- Мярка 1.3.1. Разкриване на ЦСРИ за осигуряване на качествена здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация за децата с увреждания и подкрепа за техните семейства;
- Мярка 1.3.2. Осигуряване на достъп до адекватна и гъвкава дневна, почасова грижа, и заместваща грижа за децата с увреждания, отглеждани в семейна среда и в резидентни услуги в общността;
- Мярка 1.3.3. Подкрепа за родителите за отглеждане на децата с увреждания в семейството.

Мярка 1.3.1. Развиване на ЦСРИ за осигуряване на качествена здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация за децата с увреждания и подкрепа за техните семейства

Създаването на ЦСРИ ще подобри условията за предоставяне на адекватни здравни грижи, рехабилитация и интеграция на децата с увреждания, отглеждани в семейна среда, ще осигури подкрепа на техните родители и близки чрез индивидуални и групови консултации (социални, здравни, правни, психологически) и обучение на родителите, семействата и близките за подобряване на уменията им за грижа за децата с увреждания в семейна среда. Там, където е необходимо, услугата ще има мобилен компонент, като в мобилните екипи могат да се включват различни специалисти (логопед, психолог, рехабилитатор, социален работник, медицинско лице, специален педагог и др.), за да предоставят на място някои рехабилитационни услуги за децата и хората с увреждания, консултиране и обучение на семействата и близките на децата и младежите с увреждания.

- **Дейност 1.3.1.1.** Изграждане на ЦСРИ – Брезник през 2016 г. (с капацитет 20) с мобилен екип за покриване на клиенти на територията на общината. Центърът ще обслужва деца и лица с увреждания от общината и ще предоставя подкрепящи услуги на семействата, които се грижат за деца с увреждания.

Мярка 1.3.2. Осигуряване на достъп до адекватна и гъвкава дневна, почасова грижа и заместваща грижа за децата с увреждания, отглеждани в семейна среда и в резидентни услуги в общността.

Дейностите по тази мярка включват:

- развитие на дневни центрове като самостоятелна услуга или като част от ЦСРИ, при което да се спазват принципите на гъвкавост на услугите и съответствие с конкретните индивидуални потребности на децата и семействата, както за социализацията на децата с увреждания, така и за осигуряването на възможност за техните родители да работят;

- интеграция на деца с увреждания в масови ясли и детски градини, включително тяхното адаптиране, осигуряване на транспорт, както и да се анализират възможностите за алтернативна услуга в детска градина за почасово гледане на деца с увреждания.

Мярка 1.3.3. Подкрепа за родителите за отглеждане на децата с увреждания в семейството

- **Дейност 1.3.3.1.** Разширяване на програмите, които предлагат домашни грижи – като услугите личен асистент и социален асистент за деца с увреждания.
- **Дейност 1.3.3.2.** Осигуряване на помощни средства чрез ДСП по Закона за хората с увреждания. Разкритите социални услуги в общността за деца и възрастни ще предоставят информация, консултиране, съвети за права, процедури и посредничество за получаване на техническите помощни средства от хората с увреждания, подкрепа и специализирани обучения.

4.1.4 Услуги за деца и младежи жертви на насилие, с рисково поведение и зависимости

Специфична цел 1.4: Осигуряване на подкрепа за деца, младежи и техните семейства за превенция на насилието, рисково поведение и negliжиране на децата, подкрепа за децата жертвите на насилие, чрез:

- Мярка 1.4.1. Програми за превенция на рисковото поведение при деца и младежи;
- Мярка 1.4.2. Подкрепа за преодоляване на последиците от рисковото поведение при децата и младежите.

Мярка 1.4.1. Програми за превенция на рисковото поведение при деца и младежи

- **Дейност 1.4.1.1.** Образователни програми и кампании в училище и в МКБППМН за превенция на рисковото поведение (агресия; насилие; отклоняващо се поведение; рисковото поведение на деца и младежи); провеждане на здравна и социална просвета против зависимостите; лекции и дискусии в часа на класа; организиране на хепънинги; междуучилищни прояви и инициативи на общинско и областно ниво.

Мярка 1.4.2. Подкрепа за преодоляване на последиците от рисковото поведение при децата и младежите

Услугите са фокусирани върху подкрепата за преодоляване на проблемите, свързани с отклоняващото се поведение чрез директна работа с децата - консултиране и подкрепа за деца с отклоняващо се поведение и за семействата им. Планира се организирането на извънкласни занимания и дейности за деца с девиантно поведение – спорт, клубове по интереси и др.; образователни програми за правата и задълженията на гражданите и санкциите при нарушаването им.

- **Дейност 1.4.2.1.** Съвместни дейности на Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) и обществените възпитатели в общината, на ОЗД и на училищата в подкрепа на деца с рисковото поведение и жертви на насилие.
- **Дейност 1.4.2.2.** Дейности на ОЗД за подкрепа за деца, жертви на насилие, трафик и зависимости, както и специализирани програми за работа с деца извършители на противообществени прояви, насилие, рисковото поведение.
- **Дейност 1.4.2.3.** Взаимодействие между социалните услуги и училището. Услугите са фокусирани върху подкрепата за преодоляване на проблемите, свързани с отклоняващото се поведение чрез директна работа с децата - консултиране и подкрепа за деца с отклоняващо се поведение и за семействата им. Планира се организирането на извънкласни занимания и дейности за деца с девиантно поведение – спорт, клубове по интереси и др.; образователни програми за правата и задълженията на гражданите и санкциите при нарушаването им.

4.1.5 Резидентни услуги за деца

Специфична цел 1.5: Подобряване на съществуващите социални услуги за предоставяне на резидентна грижа в общността за деца и младежи, които не могат да бъдат върнати в семейната среда, чрез:

- **Мярка 1.5.1. Разкриване на ЦНСТ за деца и младежи за предоставяне на услуги**

Центровете за настаняване от семеен тип (ЦНСТ) предоставят подслон и ежедневни грижи; създават условия за социална интеграция – прием в масови детски ясли, градини, училища; и поддържане на връзката с родители, близки и роднини. За децата с тежки увреждания също се планира настаняване в новоразкрит ЦНСТ и то предимно за тези, които не могат да бъдат изведени в семейна среда, предвид заболяването им и които се нуждаят от непрекъсната специализирана резидентна грижа. Съгласно приетата стратегия „Визия за деинституционализация на деца” предвижда прекратяване на настаняване в СИ на деца, чиито родители живеят на територията на община Брезник. Предвиждат се около 15 деца, за които ще бъде прекратено настаняването и същите е необходимо да ползват СУ в община Брезник.

- **Дейност 1.5.1.1.** Изграждане на ЦНСТ в гр. Брезник с капацитет 20 места за извеждане на деца (без и с увреждания). Беше предвиден за разкриване още в предходната Общинска стратегия - стартиране след 2011 год., но не се случи.

Планирани преки резултати по Приоритетно направление 1.

- Осигурена подкрепа за поне 20% от уязвимите семейства и деца в община Брезник;
- Предотвратена институционализация на 90% от децата в риск от изоставяне чрез реинтеграция в семейството, настаняване при близки и роднини, приемна грижа, осиновяване;
- Намаление с 90% на броя на децата, отглеждани в специализирани институции в и извън област Перник;
- Намаление с 80% на отпадналите от училище деца;
- Създаден капацитет за обхващане на поне 50% от децата с увреждания в община Брезник в услуги за медицинска и социална рехабилитация и/или в различни форми на заместваща, дневна грижа.

ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ (2016 г. – 2020 г.)

Таблица 1: Планирани социални услуги и мерки в община Брезник – Направление 1: Превенция и подкрепа за деца и семейства в риск

№	Услуга, име и вид	Потребители		Капацитет					Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местоположение	Статус към 2015 г., етапи за развитие на услугата
		Целеви групи	Териториален обхват	2016	2017	2018	2019	2020			
1.	Център за обществена подкрепа /ЦОП/ /ДДД/	Деца и семейства в риск; деца в риск от отпадане от училище, деца отпаднали от училище	Община Брезник	20	20	20	20	20	Превенция на изоставянето; подкрепа на семейството при отглеждане на детето; работа с деца и родители за връщане в училище, консултации.	гр. Брезник	Неразкрита през 2015 г. Заложена в Годишния план за разкриване през 2016 г.
2.	Млечна кухня	Деца от 7 месеца до 3 години	Община Брезник	25	30	35	40	45	Основна функция на ДМК е приготвянето на разнообразна храна, отговаряща по качествен състав и технологична обработка на възрастните особености на детския организъм и съобразена с Наредба No 23 от 2005 г. за физиологияните норми за хранене на населението	гр. Брезник	Разкрита и съществуваща социална услуга към 2016 г.
3.	Здравен медиатор,	Лица от маргинализирани групи; уязвими групи от компактни ромски общности – деца, бременни, възрастни хора, хронично болни.	Община Брезник	1	1	1	1	1	Посредничество за достъп до здравни услуги в ромската общност; профилактика за деца и възрастни; участие в превенция на изоставянето.	гр. Брезник	Налична.
4.	Приемна грижа	Деца, лишени от родителски грижи	Община Брезник	9	20	20	20	20	Приемна грижа - социална работа за подкрепа на приемните семейства (вкл. утвърждаване на приемни семейства, информационни кампании, обучение, подбор и наемане на приемни родители, наблюдение и подкрепа за приемните родители и приемните деца, възстановяване и/или поддържане на връзки със семейството)	гр. Брезник	Към 2016 има 9 проф. приемни семейства и 9 деца, ползващи услугата „приемна грижа“. Увеличаване броя на приемните семейства.

ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ (2016 г. – 2020 г.)

№	Услуга, име и вид	Потребители		Капацитет					Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местоположение	Статус към 2015 г., етапи за развитие на услугата
		Целеви групи	Териториален обхват	2016	2017	2018	2019	2020			
5.	Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ) за деца и възрастни /ДДД/	Деца и лица с увреждания; деца с увреждания в семейна среда; родители отглеждащи деца с увреждания; хора с увреждания с чужда помощ и без право на чужда помощ.	Община Брезник	20	20	20	20	20	Медицинска и социална рехабилитация, консултации-социални, правни, здравни, психологически, трудотерапия; умения за самостоятелност; мобилни услуги от рехабилитатор и психолог.	гр. Брезник	Неразкрита соц. услуга за 2015 г. заложена в Годишния план за 2016 г.
6.	ЦНСТ за деца /ДДД/	Деца с физически увреждания, с умствена изостаналост, деца-институционална грижа.	Община Брезник	0	15	15	15	15	Осигуряване на резидентна грижа за хора с увреждания, за които не са налице възможности за връщане в семейна среда.	гр. Брезник	Планирана за стартиране в предходната Общ. Стратегия 2010-2015 г., но неосъществена. Ще бъде заложена в Годишния план за 2016 г
7.	Масови детски градини и училища;ресурсн и учители	Деца с увреждания в семейна среда	Община Брезник						Програми за интегриране на деца с увреждания в детска градина и училище; обучение с подкрепа на ресурсни учители.	гр. Брезник	Налична за допълнителни дейности
8.	Образователни програми и инициативи на община, училище, НПО /МОН/	Деца в риск от отпадане от училище;деца отпаднали от училище.	Община Брезник						Разработване на механизъм или процедура за координация на областно ниво между РИО на МОМН,община,ДСП,НПО	гр. Брезник	През 2010г.-разработване на целеви образователни програми за приобщаване на деца и родители към училище

4.1 Мерки и дейности по Направление 2: Социално включване на уязвими групи, лица в неравностойно положение и стари хора

Всички услуги, които се планират в рамките на това направление са в синхрон с Националната стратегия за дългосрочна грижа и приоритетно ще се развиват услугите в домашна среда, както и резидентни услуги в общността. Предвижда се настаняванията в специализираните институции да бъде ограничено и в тях да се насочват само лица, които поради различни увреждания, здравословно състояние или старост не са в състояние да продължат да живеят самостоятелно в своя дом. В община Брезник социалните услуги за пълнолетни лица и стари хора са планирани съответствие със заключенията от анализа на ситуацията и потребностите на рисковите групи.

Обща цел 1 (на направление 2): Да се създадат условия за социално включване, по-добър и достоен живот на хора с увреждания, уязвими групи и стари хора във всички населени места в областта, чрез:

Специфична цел 2.1: Да се подобри качеството на живота на хората с увреждания и старите хора във всички населени места на община Брезник, чрез широка мрежа от услуги за социално включване и осигуряване на условия за спокоен и достоен живот в семейна и домашна среда.

Специфична цел 2.2: Осигуряване на условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания и старите хора в семейна среда, чрез предоставяне на дневни и почасови услуги в общността.

Специфична цел 2.3: Подобряване на резидентните услуги в общността за хора с увреждания и стари хора - осигуряване на достъп до качествена резидентна грижа в среда, близка до домашната.

Специфична цел 2.4: Създаване на условия за социално включване на уязвими лица, жертви на насилие и трафик, групи и общности в риск.

4.2.1 Услуги в домашна среда за хора с увреждания и стари хора

Специфична цел 2.1. Да се подобри качеството на живота на хората с увреждания и старите хора във всички населени места на община Брезник, чрез широка мрежа от услуги за социално включване и осигуряване на условия за спокоен и достоен живот в семейна и домашна среда.

- **Мярка 2.1.1.** Утвърждаване и разширяване на социалните услуги в домашна среда за подкрепа в ежедневието на хората с увреждания, стари хора и техните семейства.
- **Мярка 2.1.2.** Развиване на целеви общински политики/мерки за социално включване на хората с увреждания.

Мярка 2.1.1 Утвърждаване и разширяване на социалните услуги в домашна среда за подкрепа в ежедневието на хората с увреждания, стари хора и техните семейства.

Тези услуги обхващат както ежедневни дейности вкъщи (като помощ при хранене, обслужване, почистване на дома, лична хигиена), така и социални дейности и общуване с близките, помощ за излизане и придвижване за достъп до медицински грижи, административни услуги и др. Целта на услугите в домашна среда е да осигурят на хората с увреждания и старите хора максимално дълго възможност да живеят в своя дом и социална среда и да предотвратят преждевременната институционализация или настаняване в резидентна услуга.

- **Дейност 2.1.1.1.** Разширяване на обхвата на услугите, които предлагат домашни грижи за хора с увреждания като домашен помощник, социален и личен асистент чрез изпълнение на национални програми и проекти с финансиране по ОПРЧР. Услуги за

домашна грижа са планирани в община Брезник, с приоритетно внимание към обхващане на самотноживеещи потребители в отдалечени и изолирани населени места.

- **Дейност 2.1.1.2.** Продължаване на дейностите на Домашния социален патронаж – финансиран от общинския бюджет. Планиране за включване на допълнителни услуги към Домашния социален патронаж и по-пълно обхващане на хората с увреждания от малките населени места, чрез изпълнение на национални програми и проекти с финансиране по ОПРЧР.

Домашният социален патронаж е мобилна услуга с традиции и добре позната, която стига до домовете на своите клиенти, патронажите имат потенциал да изградят широка мрежа от услуги за подкрепа в ежедневието за стари хора по домовете им. Стратегията ще стимулира Домашния социален патронаж, постепенно да се върне към традиционния широк обхват на дейности, които изискват повече ресурси, но решават значително по-голям кръг проблеми на старите хора и хората с увреждания, като им осигуряват подкрепа в ежедневието на стари хора, които живеят сами.

- **Дейност 2.1.1.3.** Увеличаване на капацитетите на Домашните социални патронажи с цел услугата да бъде достъпна до повече нуждаещи се потребители. Предвижда се увеличение на капацитета в община Брезник (от 80 на 130).
- **Дейност 2.1.1.4.** Продължаване на дейностите на създадените сезонни обществени трапезарии. Община Брезник, финансирана с общински средства с капацитет 40 лица. Планирано увеличаване на капацитета на 50 лица през 2018 г., като се използват възможностите за финансиране не само на Фонд „Социална закрила”, но и на Оперативната програма по храните, съфинансирана от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица 2014-2020 г.
- **Дейност 2.1.2.5.** Осигуряване на информация, съдействие и посредничество за улесняване на достъпа до технически помощни средства и достъпна среда в дома по програмите на АХУ и Закона за хората с увреждания.

4.2.2 Почасови и дневни услуги за стари хора и лица с увреждания

Специфична цел 2.2: Осигуряване на условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания и старите хора в семейна среда чрез предоставяне на дневни и почасови услуги, в общността, чрез:

- **Мярка 2.2.1.** Подкрепа от ЦСРИ с мобилни екипи за обхващане на хората с увреждания в цялата територия на община Брезник;
- **Мярка 2.2.2.** Предоставяне на дневни и почасови услуги за стари хора и за възрастни с увреждания, чрез социални услуги – дневна форма на обслужване.

Мярка 2.2.1. Подкрепа от ЦСРИ с мобилни екипи за обхващане на хората с увреждания в цялата територия на община Брезник.

- **Дейност 2.2.1.1.** Изграждане на ЦСРИ – Брезник (капацитет 20), който ще предоставя рехабилитационни услуги за деца и лица с увреждания, както и подкрепа на техните семейства. Предвижда се планиране и стартиране на услугата до 2016 год.
- **Дейност 2.2.1.2.** Подкрепа от ЦСРИ с мобилни екипи за обхващане на хората с увреждания в цялата територия на община Брезник.

Планираният ЦСРИ в община Брезник ще осигурява необходимата медицинска и социална рехабилитация, здравни грижи, информация и консултации, както за децата, така и за пълнолетните хора с увреждания. В рамките на общия капацитет от 20 места на планираното 1 ЦСРИ за хора с увреждания се предвиждат места за подкрепа на децата с увреждания и техните семейства и места за възрастни лица с увреждания. Освен това, семействата и близките, които

полагат грижи за хора с увреждания ще получават в ЦСРИ специализирана подкрепа, информиране и консултиране (здравно, психологическо, социално, юридическо).

- **Дейност 2.2.1.3.** Разширяване дейностите на ЦСРИ с фокус мобилност на дейностите, които да обхванат лица с увреждания, живеещи в отдалечени и изолирани населени места и с цел да се осигури достъп до услугата, като ще се търсят възможности за осигуряване на специализиран транспорт.

Постепенно ще се развият и мобилни услуги, които да обхванат хората с увреждания в цялата община и да осигурят достъп до услуги в семейна среда за децата и хората с увреждания, живеещи в малки изолирани населени места. Планираната мобилност е двупосочна. Първо, услугата ще отиде при клиента, когато не се изисква специално оборудване (например, рехабилитатор и психолог могат да предоставят част от услугите на място при посещение по адреси в селата по график); на място ще се предоставят консултации за семействата и обучения за ползване на техническите помощни средства и др. Второ, чрез осигуряване на специализиран транспорт клиентът може да бъде доведен до услугата в ЦСРИ.

Мярка 2.2.2. Предоставяне на дневни и почасови услуги за стари хора и за възрастни с увреждания, чрез социални услуги – дневна форма на обслужване.

- **Дейност 2.2.2.1.** Подкрепа от община Брезник при извършваните дейности в обособените клубове на пенсионера и/или инвалида по места, с активното включване на местните структури. Разширяване на дейностите на клубовете в рамките на изпълнението на стратегията.

4.2.3 Резидентни услуги за пълнолетни лица и стари хора

Специфична цел 2.3: Подобряване на резидентните услуги в общността за хора с увреждания и стари хора - осигуряване на достъп до качествена резидентна грижа в среда, близка до домашната, чрез:

- **Мярка 2.3.1.** Продължаване дейностите на резидентните услуги за хора с увреждания
- **Мярка 2.3.2.** Разширяване на мрежата от услуги за стари хора и хора с увреждания от резидентен тип.

Мярка 2.3.1. Продължаване дейностите на резидентните услуги за хора с увреждания

Социалните услуги резидентен тип осигуряват място за живот в среда, близка до семейната и предоставят подкрепа на лица с увреждания, чрез оказване съдействие за постигане в максимална степен на самостоятелност в комбинация с други социални, здравни, образователни и други услуги и в съответствие с индивидуалните им потребности. Услугите оказват съдействие за повишаване автономността на лицата чрез създаване или възстановяване и поддържане на битови и трудови умения, с цел успешно включване в живота на общността.

- **Дейност 2.3.1.1.** Продължаване на дейността на Центъра за настаняване от семеен тип за възрастни хора с физически увреждания в община Брезник с общ капацитет от 15 лица, в които се осигурява грижа за хора с увреждания, за които не са налице възможности за връщане в семейна среда.

Мярка 2.3.2. Разширяване на мрежата от услуги за стари хора и хора с увреждания от резидентен тип.

Услугите от резидентен тип оказват съдействие за повишаване автономността на лицата, чрез създаване/възстановяване и поддържане на битови и трудови умения, с цел успешно включване в живота на общността. Подкрепата се предоставя в комбинация с други социални, здравни, образователни и други услуги, и в съответствие с потребностите на настанените в тях лица. Спецификата на резидентните услуги ги прави от особено значение за хората, при които са изчерпани всички възможности за оставане в дома им.

В община Брезник предвид изведените потребности на старите хора и на лицата с увреждания в анализа на ситуацията недвусмислено се налага разкриването на нови услуги от резидентен тип, с което да се разшири мрежата от услуги.

- **Дейност 2.3.2.1.** Разкриване на нов Център за настаняване от семеен тип за възрастни с физически увреждания в община Брезник през 2017 година с капацитет 15 места.

4.2.4 Подкрепа за уязвими групи и хора в риск

Специфична цел 2.4: Създаване на условия за социално включване на уязвими лица, жертви на насилие и трафик, групи и общности в риск, чрез:

- **Мярка 2.4.1.** Продължаване дейността и разкриване на нови социални услуги, предоставящи подкрепа на уязвими хора и семейства в кризисна ситуация

Мярка 2.4.1. Продължаване дейността и разкриване на нови социални услуги, предоставящи подкрепа на уязвими хора и семейства в кризисна ситуация

За ефикасна комплексна подкрепа на уязвимите групи, освен развиването на социални услуги - кризисен център, приюти и др., е необходимо да се развият междусекторните услуги - здравни, образователни и т.н. Добре развитите междусекторни услуги ще позволят по-добра индивидуализация на предлаганата подкрепа, по-точна оценка на потребностите и прилагане на мултидисциплинарен подход. Това изисква съвместни усилия и съгласувани мерки от страна на всички системи – социална, здравна, образователна, включително и културна.

- **Дейност 2.4.1.1.** Ще продължи дейността на трудовите и здравните медиатори, които ще работят в ромските общности. В община Брезник има 1 здравен медиатор.

Планирани преки резултати по Приоритетно направление 2.

- Подобрени условия за самостоятелен живот в домашна среда на 30% от хората с увреждания – потребители на услугите домашен социален патронаж, домашен помощник, социален и личен асистент;
- Увеличена степен на териториално обхващане на рисковите общности и индивиди, чрез развитие на мобилни услуги за нуждаещи се хора от рискови групи в изолирани населени места върху 70% от територията на община Брезник;
- Осигурени услуги, подкрепа и грижи в домашна среда за поне 25% от старите хора в община Брезник с приоритетно обхващане на самотноживеещите в малките населени места ;
- Предотвратена преждевременна институционализация на най-малко 50-60 самотно живеещи стари хора чрез развитите услуги за грижа в домашна среда (с мобилен компонент).

ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ (2016 г. – 2020 г.)

Таблица 2: Планирани социални услуги и мерки в община Брезник – Направление 2: Социално включване на уязвими групи, лица в неравностойно положение и стари хора

№	Услуга, име и вид	Потребители		Капацитет					Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местоположение	Статус към 2015 г., етапи за развитие на услугата
		Целеви групи	Териториален обхват	2016	2017	2018	2019	2020			
1.	Проект „Независим живот“ – услуга в общността по ОП „РЧР”	Хора с увреждания; Хора над 65 г. с ограничения или в невъзможност за самообслужване	Община Брезник	88	88				Предоставяне на услуги за социално включване в отговор на комплексните потребности, с цел преодоляването на последиците от социалното изключване и бедността на потребителите.	гр. Брезник	Налична към м. декември 2015 г. – 60 места, считано от 01.12.2015 г. за 18 месеца.
2.	Личен асистент – услуга в общността по ОП „РЧР”	Лица и деца с трайни увреждания, с тежки здравословни състояния, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами.	Община Брезник	25					Предоставяне на интегрирани социални и здравни услуги, с цел гарантиране на качеството на живот, независимост и достойнство. Предоставяне на услугите до месец февруари 2016 г.	гр. Брезник	Налична към 2015 г., считана до м. февруари 2016 г.
3.	Домашен социален патронаж <i>Общинска дейност</i>	Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда. Самотно живеещи стари хора в отдалечени нас. места без достъп до услуги.	Община Брезник	90	100	110	120	130	Мобилна услуга за обхващане на селата – предоставяне на храна, комунално-битови услуги, помощ в домакинството, здравна и мед.грижа, осигуряване на трудо и арт терапия и други.	гр. Брезник	Налична към 2015 г. Разширяване на обхвата в малките изолирани населени места.
4.	Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ) за деца и възрастни /ДДД/	Деца и лица с увреждания; деца с увреждания в семейна среда; родители отглеждащи деца с увреждания; хора с увреждания с чужда помощ и без право на чужда помощ.	Община Брезник	20	20	20	20	20	Медицинска и социална рехабилитация, консултации-социални, правни, здравни, психологически, трудотерапия; умения за самостоятелност; мобилни услуги от рехабилитатор и психолог.	Гр. Брезник	Неразкрита соц. Услуга за 2015 г. заложена в Годишния план за 2016 г.

ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ (2016 г. – 2020 г.)

№	Услуга, име и вид	Потребители		Капацитет					Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местоположение	Статус към 2015 г., етапи за развитие на услугата
		Целеви групи	Териториален обхват	2016	2017	2018	2019	2020			
5.	Обществена трапезария	Самотно живеещи стари хора; лица с много ниски доходи или, които са без доход, лица с увреждания ниски доходи и др.	Община Брезник	40	50	50	60	60	Осигуряване на топла и питателна храна през зимата	гр. Брезник	Налична, финансирана от МТСП - Фонд „Социална закрила“
6.	Клуб на пенсионера	Лица в пенсионна възраст.	Община Брезник	1	1	1	1	1	Осигуряване на лични и социални контакти. Информирание и консултиране.	гр. Брезник	Налична.
7.	Клуб на инвалида	Лица с трайно намалена работоспособност.	Община Брезник	1	1	1	1	1	Осигуряване на лични и социални контакти. Информирание и консултиране - социално, здравно, права на хората с увреждания	гр. Брезник	Налична.
8.	Здравен медиатор,	Лица от маргинализирани групи; уязвими групи от компактни ромски общности – деца, бременни, възрастни хора, хронично болни.	Община Брезник	1	1	1	1	1	Посредничество за достъп до здравни услуги в ромската общност; профилактика за деца и възрастни; участие в превенция на изоставянето.	гр. Брезник	Налична.
9.	Център за настаняване от семеен тип (ЦНСТ) за възрастни хора с физически увреждания	Хора с физически увреждания	Община Брезник	15	15	15	15	15	Осигуряване на резидентна грижа за хора с физически увреждания в среда близка до семейната.	гр. Брезник	Налична към 2015 г.
10.	Център за настаняване от семеен тип (ЦНСТ) за възрастни хора с физически увреждания	Хора с физически увреждания	Община Брезник	15	15	15	15	15	Осигуряване на резидентна грижа за хора с физически увреждания в среда близка до семейната.	гр. Брезник	Неразкрита към 2015 г., планирана в предходната Общ. стратегия още от 2013 г.
	Център за настаняване от		Община						Осигуряване на резидентна грижа за възрастни хора с		Неразкрита към 2015 г.,

ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ (2016 г. – 2020 г.)

№	Услуга, име и вид	Потребители		Капацитет					Съдържание – основни дейности, фокус на услугата. Планирани насоки за развитие на услугата	Местоположение	Статус към 2015 г., етапи за развитие на услугата
		Целеви групи	Териториален обхват	2016	2017	2018	2019	2020			
11.	семеен тип (ЦНСТ) за възрастни хора с деменция	Лица с деменция	Брезник	15	15	15	15	15	деменция, за които не са налице възможности за връщане в семейна среда.	гр. Брезник	Планирана в Годишния план за 2016 г.

Раздел В: План за действие

5. Управление и координация на изпълнението на стратегията

5.1. Структури за координация на общинско и областно ниво

Ролите и задачите на общината и институциите на общинско ниво, доставчиците на услуги и другите заинтересовани страни в изпълнението на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги се определят от техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им.

Кмет на Общината и Общински съвет

Кметът на общината:

- организира изработването на общинските програми и планове за развитие на социални услуги на територията на общината и на програмата за реализацията му и след съгласуване с ПК по социално подпомагане ги внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;
- организира разработването на общинските секторни политики и – след гласуването в Общинския съвет – организира цялостното им изпълнение. Кметът и общинската администрация осъществяват съгласуването на дейностите за развитие на социалните услуги с общите хоризонтални мерки за социално включване;
- ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги;
- след съгласуване с Обществения съвет представя годишен и заключителен доклад за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги за одобряване от Общинския съвет;
- участва в осъществяването на годишен мониторинг и оценка на изпълнението на общинския план за развитие на социалните услуги като част от Общинската стратегия;
- търси възможности за финансиране от различни финансови източници за реализиране на конкретните общински дейности, планирани в Общинската стратегия.

Общественият съвет по социално подпомагане и услуги е консултативен орган към общината за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация между община, централни държавни органи и доставчици на социални услуги с цел реализиране на социалната политика в общината. Неговата роля в изпълнението на стратегията е свързана с:

- обсъждане на общинската стратегия ,
- осъществяване на обществен контрол върху развитието на социалните услуги и инициативи, съобразно стратегията;
- стимулиране на партньорството между местната власт и доставчиците на социални услуги за реализиране на планираните дейности на територията на общината.

Общински съвет - Брезник

Роля и отговорности на Общинския съвет:

- Обсъжда и приема Общинска стратегия за развитие на социални услуги на територията на общината и годишния оперативен план за изпълнението ѝ по предложение на Кмета на общината;
- Одобрява докладите за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги по предложение на Кмета на общината;
- Съгласува проектни предложения за финансиране на социални услуги, които ще се развиват на територията на общината и планирани в Общинската стратегия.
- Взема решения, свързани с развитие на СУ на територията на общината (откриване, закриване, разширяване, дофинансиране и пр.).

Решение за развиване на конкретна социална услуга се взема от Общинския съвет, като преди това е било разгледано в съответната постоянна комисия и консултирано по въпросите, свързани с финансирането. Предложението се внася от Кмета или от общинските съветници.

Местните власти носят конкретни отговорности също за иницирането и изпълнението на хоризонталните политики и мерки за социално включване. В този контекст, общината поема и основната отговорност за изпълнението на мерки за социално включване, предвидени в Стратегията, например:

- Координира и иницира развитието на програми за повишаване на родителския капацитет, задържане на децата в училище, повишаване на качеството на образование и превенция на рисково поведение на деца съвместно с училищата и центровете за обществена подкрепа;
- Отговаря и осигурява условия за обхващане на всички деца на територията на общината в подготвителни групи и класове, гарантира спазването на задължителното изискване за записване на ученици в първи клас след завършена предучилищна подготовка в общинските училища;
- Координира и иницира развитието на програми в училищата за превенция на отпадането от училище и реинтеграция в образованието на отпадналите деца и младежи, както и за наваксване на образователни пропуски;
- Развива интегрирана политика за подкрепа на хората в пенсионна възраст чрез комбиниране на ресурсите на Домашен социален патронаж, националните и оперативните програми за предоставяне на грижи в домашна среда и за осигуряване на заетост (НПСПОЗ). Разширява функциите на патронажа и развива мобилни екипи за предоставяне на домашни грижи;
- Осигурява условия за посещаване в масови детски градини и училища на деца с увреждания, включително с осигуряване на транспорт и на достъпна среда.

Дирекция "Социално подпомагане" (ДСП)

Дирекция "Социално подпомагане" провежда държавната социална политика на ниво община по отношение на закрила на детето; рехабилитация и социална интеграция на хората с увреждания и проучване на потребностите на населението в общината от социални помощи и социални услуги.

Роля и отговорности на Дирекция социално подпомагане:

ДСП (заедно с отделите си по Социална закрила, Хора с увреждания и социални услуги и Закрила на детето) носи отговорност и изпълнява конкретни задачи при реализирането на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги:

- Прави предложения до Кмета на общината за предоставяне на социални услуги в общината;

- Прави предложения до РДСП - Перник за откриване, реформиране и закриване на социални услуги, съобразно планираните дейности в стратегията;
- ДСП и ОЗД управляват случаите на хората и децата в риск; разработват оценки и индивидуални планове за децата и лицата, настанени в специализирани институции;
- Осъществява сътрудничество между общинската администрация и неправителствени организации във връзка с общинската стратегия и предвидените дейности в нея;
- Събира и актуализира данни на базовите индикатори и резултатите от изпълнение на социалните услуги;
- ОЗД подпомага интегрирането на деца в ДМСГД, в детски ясли и детски градини; работи за изграждане на връзки между децата, настанени в СИ и семейството им; провежда дейности за изграждане на родителски капацитет, за задържане и реинтеграция на децата в училище и за превенция на рисковото поведение.

Предвид основните си функции, ДСП (с отделите си по Социална закрила, Хора с увреждания и социални услуги и Закрила на детето) имат отношение към всички заложи цели в Общинската стратегия за развитие на социалните услуги и това са задачи свързани с:

- идентифициране и насочване на случаи към социални и здравни услуги за ранна превенция; подкрепа на семейства в риск от изоставяне на дете;
- насочване на семействата на деца с увреждания към дневни центрове и детски градини за получаване на гъвкава грижа;
- насочване на семействата с увредени деца за ранна диагностика и навременна интервенция на увреждането;
- работа по изграждане на връзка между децата, настанени в СИ и биологично или разширено семейство; реинтеграцията на деца в семейна среда;
- планиране (съвместно с Дирекция Бюро по труда) мерки за професионално ориентиране и трудова интеграция на младежи, предстоящи да напуснат СИ;
- консултиране и насочване на семейства с деца в риск към социални услуги;
- ДСП пряко отговаря за реструктурирането и реформирането на СИ за деца и за лица с увреждания;
- подпомага изграждането на алтернативни социални услуги;
- подпомага общината при идентифициране на нуждаещите се стари хора от услуги в общността и други.

Същевременно взаимодействието на АСП с МТСП се определя като фактор за гарантиране на устойчивостта на изпълнението на общинската стратегия чрез практическите възможности за осигуряване на средства за предоставяне на услуги като държавно-делегирана дейност.

Доставчици на социални услуги

Важна роля в изпълнението на стратегията играят НПО – част от тях участват в предоставянето на социални услуги като преки доставчици, други допринасят за прилагането на принципите и философията на Стратегията като представители на гражданското общество и групите в риск в община Брезник. С активното участие на НПО в процеса ще се подобри развитието на съществуващите услуги, застъпничество, обучение, партниране в управление на услуги. Съществуващите местни НПО имат съществен принос при изпълнението на разработената Стратегия за социални услуги. Тяхната роля се заключава в:

- Съвместно с общината, ДСП и граждани разработват интегрирани политики и мерки за социално включване, в съответствие с мерките в Стратегията;

- Участват във формулирането и изпълнението на хоризонтални мерки и политики за социално включване като партньори на общината и/или водещи организации за проектите;
- Предоставят социални, здравни и образователни услуги на територията на общината за хора в риск;

НПО участват в актуализирането на Стратегията, в изготвянето на годишен план за действие и в осъществяването на мониторинг и оценка на изпълнението ѝ като подпомагат събирането на данни и оценката на потребностите на крайните потребители.

Областен управител

С организирането на територията на Република България на области и предоставянето на ръководството им на областните управители, подпомагани от областна администрация, се цели реализирането на важни обществени приоритети – по-добри и качествени услуги за гражданите, по-ефективно използване на ресурсите, ясно разпределение на отговорностите, по-високо качество на живота.

Областният управител Съгласно определените функции в рамковата нормативна уредба¹, има следната роля и отговорности в изпълнението на настоящата стратегия:

- Подпомага общините на територията на областта при разработването на общинските планове за развитие на социалните услуги;
- Подпомага РДСП и кметовете на общини в изготвянето на годишен план за изпълнение на областната стратегия за развитие на социалните услуги.
- Съвместно с РДСП Перник подпомага развитието на услуги в общността на междуобщинско и областно ниво, насочени към подкрепа за интегритета на семейства и общности и предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи; съдейства на общините за развитие на политики и услуги, насочени към намаляване на дела на хората, настанени в специализирани институции;
- Създава необходимите условия, координира, контролира и сътрудничи с всички заинтересовани страни, за да се повиши ефикасността на услугите и да се осигурят равни възможности на достъп на ползвателите до тях чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Освен областния управител еднолично и подпомаган от съответната специализирана администрация, функции във връзка с управлението на областното развитие има Областният съвет за развитие, който е колективен междуведомствен орган, председателстван от областния управител.

Областният съвет за развитие на област Перник е колективен междуведомствен орган, председателстван от областния управител, който също носи определени отговорности за развитието на социалните и междусекторните услуги на територията на областта:

- Прави предложения за сключване на споразумения за сътрудничество между съседни общини за осъществяване на съвместни дейности в изпълнение на дейностите, заложи в областната стратегията;
- Отговаря за развитието на социалните и междусекторните услуги на територията на областта; оценява инициативите на общините и на юридически лица с нестопанска цел, свързани със стратегията;

¹ Закон за администрацията и Устройствен правилник на областните администрации

- Оценява инициативите на общините и на юридически лица с нестопанска цел, свързани със областната стратегията;
- Обсъжда и предлага инициативи и схеми за ресурсно осигуряване при изпълнението на областната стратегия за развитие, включително за финансиране на общински проекти;

Областният съвет изслушва докладите на определените като ключови участници в изпълнението на стратегията за извършеното, за срещнатите трудности и проблеми, обсъжда представените предложения на общините за развитие на документа. По този начин ще се постигне успешно координиране на секторни политики, областни стратегии и общински планове и програми и ефективно използване на средствата по Оперативните програми.

Държавна агенция за закрила на детето

Общинската стратегия за развитието на социалните услуги в община Брезник е важен инструмент в реализацията на националните приоритети за закрила на детето и за социално включване на семейства и общности в риск. В този контекст Държавната агенция за закрила на детето оказва съществена подкрепа на заинтересованите страни в реализацията на заложените приоритети и цели на стратегията. По-конкретно ролята на ДАЗД включва:

- Отговаря и за реформирането на специализираните институции за деца;
- Оказва методическа помощ на общинска администрация, юридически и физически лица, осъществяващи дейности по закрила на детето и на други държавни органи за реализиране и оценка на техните дейности при осъществяване на планираните социални услуги в общинската стратегия за децата;
- Издава лицензи на доставчиците на новоразкрити социални услуги за деца;
- Контролира стандартите и критериите за качество на социалните услуги за деца и семейства.

РУО на МОН

Регионално управление по образованието на МОН Перник отговаря съвместно с Община Брезник за координирането и изпълнение на дейностите от стратегията, свързани с образованието, като осигуряване на достъп до качествено образование на деца и ученици, реинтеграция в системата на образование на необхванати, отпаднали и нередовно посещаващи училище ученици, интегриране в системата на образование на децата с увреждания, отглеждани в семействата и от СИ, и контролира дейностите, свързани с насочване на деца със специални образователни потребности, осигуряване на учители за ресурсно подпомагане на децата с увреждания и пр. Важна роля в реализацията на мерките в сферата на образованието, заложен в Стратегията, изпълнява и **Регионален екип за подкрепа за личностно развитие към РУО на МОН.**

Конкретните отговорности и роля на РУО на МОН са:

- Носи отговорност за интегриране в системата на образование на децата с увреждания отглеждани в семействата;
- Съдейства на училищата за насочване на нередовно посещаващи училище ученици и деца с рисково поведение към отделите за закрила на детето и ЦОП;
- Осигурява методическо ръководство и насърчава училищата за развитие на дейности съвместно с ЦОП и НПО за повишаване на мотивацията на учениците за задържане в училище и за запълване на свободното им време според индивидуалните им интереси; програми и проекти за превенция на рисковото поведение на деца; за реинтеграция в системата на образование на отпаднали деца, за задържането им в училище чрез участие

в извънкласни дейности според индивидуалните им интереси и за наваксване на образователни пропуски;

- Осигурява контрол върху обхващането на всички деца на територията на община Брезник в предучилищна подготовка и възпитание; върху редовното посещение на ученици в училище и записването на ученици в учебни заведения на територията на общината;
- Съдейства за извеждането на децата от помощното училище в масови училища и за осигуряването на условия съвместно с училищата за наваксване на образователните пропуски и интегрирането им с връстниците им (оценка на образователното ниво и на нуждите, изготвяне на индивидуална програма за обучение, осигуряване на допълнителни часове за компенсиране на разлики в нивото, участие в дейности за запълване на свободното време и социализация).

РУО на МОН активно си взаимодейства с местната власт, институциите от други сектори (като системата на здравеопазването, социалните услуги и заетостта) и гражданските организации при прилагането на общинската стратегия за развитие на социалните услуги в община Брезник. Съвместно с ДСП, ДБТ и директори на училища планира програми за вечерно и професионално обучение за младежи и възрастни с основно и по-ниско образование.

Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие (РЕПЛР) към РУО на МОН:

- изготвя първична оценка на децата със специални образователни потребности (СОП), предварително консултирана от лекар специалист;
- насочва децата към подходяща форма на обучение;
- оказва съдействие за извеждане на деца от помощните училища като изготвя оценка за образователните им потребности.

Регионалният център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦПППО) за област Перник е извънучилищен педагогически център за специална образователна подкрепа, създаден по реза на ЗПУО, със следните дейности:

- диагностична, рехабилитационна, корекционна и терапевтична работа с деца и ученици, за които оценката на регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование е установила, че съобразно образователните им потребности може да се обучават в център за специална образователна подкрепа при условия и по ред, определени в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование;

- педагогическа и психологическа подкрепа;

- прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците със СОП;

- обучение на деца и ученици със СОП в задължителна предучилищна и училищна възраст и професионално обучение за придобиване на първа степен на професионална квалификация и/или за придобиване на квалификация по част от професия.

Регионална здравна инспекция

Държавната здравна политика на територията на област Перник се осъществява и организира от Регионална здравна инспекция (РЗИ) и Регионален съвет по здравеопазване. Тяхната роля е свързана с:

- Координацията и изпълнението на хоризонтални здравни мерки, за осигуряване на достъп до качествена здравна грижа за цялото население, включително за хората в риск;

- Създаване на база данни за здравни специалисти в помощ на хора с увреждания и хора със зависимости, която се използва от ДСП за насочване и консултиране на клиенти в риск;
- взаимодействие с местната власт и с други институции за методическо ръководство, инициране и реализация на смесени медико-социални услуги, предвидени в областната и общинската стратегии за развитие на социалните услуги в област Перник и община Брезник;

Конкретните им отговорности са насочени към: здравна профилактика на майчинството/ бременността с фокус нежелана и рискова бременност; медицинска рехабилитация за деца и възрастни с увреждания и подкрепа за техните семейства; разработване на здравно-социални програми за семейно планиране; качествена здравна грижа в домовете за деца и хора с увреждания и стари хора.

Дирекция Бюро по труда

Дирекция Бюро по труда в област Перник, филиал Брезник участва в планирането и изпълнението на програми и активни мерки за интеграция на пазара на труда на хора в риск (лица с увреждания, младежи напускащи специализирани институции, младежи, отпаднали от училище, трайно безработни, със специално внимание към безработните от обособените ромски общности) и мерки за подкрепа на семействата на групи в риск (на деца, настанени в СИ, деца и възрастни с увреждания, живеещи в семейна среда).

Основната роля на ДБТ по изпълнението на стратегията включва:

- Участие в разработването на областни и местни програми за заетост и за обучение на рискови групи;
- Консултиране на младежи, напускащи и напуснали институции с цел професионално ориентиране, повишаване на квалификацията и посредничество при намиране на работа;
- Разработване на мерки и програми съвместно с общините за професионална квалификация и включване на пазара на труда на възрастни с увреждания и на роми, живеещи в затворени етнически общности;
- Участие в разработването на програми за обучение и пренасочване на персонал от СИ;
- Посредничество между работодатели и безработни от рисковите групи с цел намиране на работа;
- Съвместни дейности с институциите от други сектори (системата на здравеопазването, образованието и социалните услуги, териториалните органи на изпълнителната власт, органите на местното самоуправление, ръководствата на регионалните структури на представителните организации на работниците, служителите и на работодателите, НПО) при прилагането на областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Перник.

5.2. Система на мониторинг и оценка. Работа на ЗМО

Конкретните цели и задачи на системата за мониторинг и оценка са:

1. Да осигурява постоянен **поток от актуална информация** за развитието на социалната среда в община Брезник, чрез:
 - Наблюдение на промените в базовите индикатори за ситуацията;
 - Обратна връзка от целевите групи и преките потребители за вида и качеството на предоставяните услуги и подкрепа;

- Обратна връзка от преките изпълнители на дейностите за трудностите в изпълнението на услугите, възможностите за усъвършенстване и нуждите от обучение и развитие на човешките ресурси.
2. Да обезпечи **текущия мониторинг** на изпълнението на дейностите по Стратегията на общинско ниво, чрез:
- Събиране на информация за обема и преките резултати от осъществяваните дейности / услуги, анализ и сравнение със заложените количествени и качествени индикатори в Плана за действие
 - Пряко наблюдение на хода, методите и начините на текущото изпълнение на планираните дейности, както и на степента на изпълнение на времевия график на дейности и резултати;
3. Да се изработят **комплексни оценки на ефекта и цялостното въздействие** от изпълнението на Общинската стратегия от гледна точка на целевите рискови групи. Оценката обхваща:
- **Релевантност** – съответствието на целите и интервенцията спрямо реалните проблеми и конкретните потребности и възможности на рисковите групи;
 - **Ефикасност** на изпълнените дейности и постигнатите преки резултати по отношение на обема на дейностите, спазването на времевия график, планираните / вложените ресурси;
 - **Ефективност** на Стратегията – оценка на реалните ползи и ефекти за обхванатите потребители на услуги, както и на степента на обхващане на идентифицираните групи, индивиди и общности в риск от изпълнените дейности в община Брезник. Качеството на предоставените социални услуги се оценява през призмата на ефекта върху целевите рискови групи, като се оценяват ползите за потребителите - индивидуални и общи за рисковата група;
 - **Въздействие** на Общинската стратегия върху общия социален контекст, степен на постигане на дългосрочните цели, комплексна оценка на предизвиканите качествени промени в състоянието на социалната среда и рисковите групи;
 - **Устойчивост** на дейностите, резултатите и ползите за целевите групи и продължението им след времевата рамка на Стратегията.
4. Да гарантира **системното актуализиране на Общинската стратегия, подобряването на политиките** за социално включване и постоянното усъвършенстване на социалните услуги и мерки чрез:
- Предоставяне на конкретни препоръки, както за актуализиране на цялостната Стратегия по отношение на избраните приоритетни направления и цели, така и за оперативното препланиране на дейностите и следващите етапи от изпълнението на предвидените дейности – социални услуги и мерки;
 - Системна обратна връзка от потребителите на услуги и препоръки за подобряване на вида и качеството на услугите в съответствие с реалните групови и индивидуални потребности;
 - Консултации и методическа помощ за усъвършенстване и подобряване на качеството на социалните услуги по места;
 - Идентифициране на добрите практики и научените уроци от осъществяването на Общинската стратегия и мултиплициране на натрупания опит по места.

В съответствие с тези цели и задачи, изграждането и функционирането на цялостна Система за мониторинг и оценка дава реални, практически ползи за общината и структурите, които изпълняват Стратегията. На първо място, такава действаща система за мониторинг и оценка е ясен индикатор за това, доколко са реални намеренията на заинтересованите страни да осъществят на практика декларираните цели и планирани дейности в тази Стратегия. Същевременно, препоръките за промени, постоянният поток от информация и обратната връзка от целевите потребители на услугите, осигурен от Системата за мониторинг и оценка е задължително условие за ефективното изпълнение на Стратегията.

Механизмът за периодичен преглед на настоящата Общинска стратегия за развитие на социалните услуги включва **Звено за мониторинг и оценка**. В състава на звеното за мониторинг са включени представители на общинска администрация, дирекция социално подпомагане и представители на НПО (при наличие на такива).

Координационният съвет функционира като разширен екип на ЗМО и има същите задачи, както през предходния стратегически период, а именно:

- Координира процеса по изпълнение на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в община Брезник;
- Инициира разкриването на социални услуги на общинско ниво;
- Координира дейността на мултидисциплинарния екип за деинституционализация в общината;
- Решава проблеми и намира решения за преодоляването им, възникнали в процеса на изпълнение на Стратегията;
- редоставя възможност за междуобщинска и междуинституционална обмяна на опит по изпълнението на Стратегията;
- С решение на Съвета могат да се създават работни групи при необходимост за

5.3. Основни партньори. Механизми на партньорство

Ефективното междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество ще допринесе за изграждане на оптимална мрежа от социални услуги в община Брезник, която да осигури равен достъп до услуги за рисковите групи и инструменти за максимално оползотворяване на наличните ресурси. Изграждането на механизми на партньорство е определено като приоритетно направление в Областната стратегия със следните цели и задачи:

При изпълнението на Стратегията са заложили конкретни дейности за развиване и апробиране на механизми за осъществяване на планираните смесени услуги и съвместни дейности между общини и сектори в решаването на проблемите на рисковите групи.

В община Брезник ще бъдат използвани разнообразни инструменти за сътрудничество като:

- Партньорства – съвместни действия в определени от споразумението насоки за съвместна работа;
- Сътрудничество със ЗМО в дейностите за мониторинг и оценка на Стратегията;
- Граждански/обществени съвети с постоянно действие;
- Съвместно разработване на Общински планове за развитие, бюджета на общината, други стратегии, концепции и други;
- Обществени форуми – с периодично действие и вземане на консенсус и конференции с консенсус;
- Отворени работни групи с участие на всички заинтересовани страни и участие на експерти в съвместни работни групи, комисии и екипи;

- Провеждане всяка година на срещи и обменни посещения между съседни общини за обмен на информация за групи в риск, обсъждане и планиране на съвместни дейности и проекти за подкрепа на целевите групи. Междуобщинските срещи са с участието на всички заинтересовани институции, в чиито компетенции попадат групите в риск (като ДСП, ДБТ, доставчици на социални и здравни услуги, училища, НПО и др.);
- Планиране и изпълнение на съвместни проекти с допълване на наличните ресурси на съседни общини за изпълнение на Областната стратегия на областно и общинско ниво;
- Съвместно развитие на мобилни екипи за осигуряване на подкрепа на хора с увреждания и самотни стари хора в изолирани населени места;
- Разработване на междуобщински и междусекторни проекти за подкрепа на групите в риск - решаването на проблемите на тези групи често изисква комбиниране на ресурсите на местно ниво и участието на всички заинтересовани страни.

Развитието на партньорствата между общини и сектори, изграждането на мрежи на областно и местно ниво ще способства за съчетаването на наличните и потенциалните ресурси, допълването и съгласуването на дейностите на ангажираните институции от различните сектори с фокус потребителите на услуги, уязвимите общности и групи.

Основният подход, който остава в сила и от предходния планов период е мониторингът и оценката с участие, който изисква включването и обратната връзка от всички участници в изпълнението на предоставянето на социалните услуги и носи допълнителни предимства за ефективността на мониторинга.

5.4. Основни етапи в изпълнението на стратегията

Общинската стратегия за развитието на социалните услуги в община Брезник обхваща период от пет години от 2016 до 2020, в който се обособяват няколко етапа за изпълнение на стратегията:

Първият етап е подготвителен етап, през който:

- Ще се изготвят и приемат Общинската стратегия за социалните услуги;
- Ще се създадат планове за действие на общинската стратегия за 2016 и 2017

Година;

- Ще се осъществи оперативно планиране на интервенцията през първите 3 години

Втори, същински етап, през който ще се изпълняват планираните дейности по Стратегията. Той обхваща 2016 - 2018 година.

Третият етап е етапът на междинна оценка и препланиране. Той обхваща последното тримесечие на 2016 година и първото тримесечие на 2018 година. Предвижда междинна оценка на постигнатите резултати от стратегията, препланиране на следващия двугодишен период в съответствие със заключенията и препоръките от междинната оценка. През този етап е възможно да се актуализира изцяло стратегията съобразно новия Закон за социални услуги, който е в процес на разработване през 2016 г. и Правилника за прилагането му, в случай, че той бъде приет.

Четвъртият етап обхваща 2018 - 2020 година. Той се характеризира с ефективност и изпълнение на дейностите по стратегията, а също така и финална оценка на въздействието от Общинската стратегия за развитие на социалните услуги. През този етап се извършва основната подготовка за следващия стратегически период. С изготвянето на окончателна оценка на стратегията през 2020 година и подготовката на новата стратегия за следващия планов период се финализира настоящата стратегия.

6. Ресурси

6.1. Изграждане на капацитет за изпълнение на стратегията

6.1.1 Човешки ресурси за предоставяне на социални услуги

Качествени социални услуги се представят от високо квалифициран и мотивиран персонал ангажиран в тях, като същевременно е необходим и допълнителен ресурс от различни квалифицирани специалисти.

Възнагражденията в социалните услуги като цяло, включително и в община Брезник се определят като много ниски дори и за общия стандарт на живот. Липсва практика за активно включване на доброволци в процеса на предоставяне на услуги.

6.1.2 Изграждане на капацитет за управление на услугите

Всички дейности в областта на социалните услуги се предоставят при спазване на критерии и стандарти, определени с Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане и в Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца. И в двата акта изрично се регламентира, че социалните услуги, предоставяни в специализирани институции и в общността, трябва да отговарят на определени стандарти и критерии за обслужващ персонал, в това число осигуряване на професионална и методическа подкрепа на персонала и възможности за повишаване квалификацията на персонала с оглед спецификата на работата с отделните групи потребители на социални услуги.

Повишаването на квалификацията на персонала е свързано с провеждането на специализирани обучения, а професионалната и методическа подкрепа с предоставянето на супервизия на екипите от социалните услуги. Същите ще се осигуряват в рамките на делегираните бюджети от доставчиците на социални услуги. Основните потребности от развитие на човешките ресурси за осъществяване на стратегията, идентифицирани в процеса на анализа на ситуацията в етапа на разработване на стратегията за развитие на социалните услуги в община Брезник, които имат отношение към административния и организационен капацитет са свързани с:

- Повишаване капацитета на общинските администрации да управляват процеса на управление при предоставянето на социални услуги в общината;
- Повишаване капацитета на персонала, ангажиран с администрирането, управлението и директното предоставяне на социалните услуги;
- Развитие на капацитета за подготовка и управление на проекти, осигуряващи развитие на социалните услуги в общината и разширяване на обхвата на съществуващите услуги;
- Практически умения и механизми за осъществяване на между общинско и междуинституционално сътрудничество в сферата на социалните услуги. Всички дейности в областта на социалните услуги се предоставят.

6.2 Финансови и материални ресурси

За финансиране на дейностите за реализация на Стратегията за развитие на социалните услуги в община Брез за периода 2016 – 2020 г. са възможни различни източници на финансиране, а именно от:

- делегирани от държавния бюджет;
- общинските бюджети за услугите, които са местни дейности;
- национални и международни програми;
- средства от фонд "Социална закрила";

- други източници - от други донори и неправителствени организации, средства от частния сектор и други.

От Анализа на ситуацията и оценка на потребностите от социални услуги се вижда невъзможност за собствено финансиране на социалните услуги и се насочват приоритетно към предлагането на услуги, финансирани от държавния бюджет или от фондовете на ЕС. Единствените услуги, които получават общинско финансиране е Домашен социален патронаж и Детска млечна кухня. Общината показва възможност за частично обезпечаване на дейности по разкриване и функциониране на социалните услуги, единствено чрез предоставяне на материална база. От местни приходи се предвиждат и средства за съфинансиране на проекти по национални, европейски и други програми в социалния сектор.

През периода 2016 г. – 2020 г. община Брезник ще разчита основно на държавно финансиране и финансиране по проекти за функционирането и разкриването на социални услуги.

7. Комуникационна програма

Важно условие за ефективното реализиране на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в община Брезник за периода 2016 - 2020 г. е предоставянето на обективна информация за нейната реализация. Изпълнението на стратегията ще се съпровожда от различни информационни мероприятия, които ще осигурят нейната публичност.

Основните принципи, които ще се следват при изпълнението на настоящата комуникационна програма са:

- ✓ **Прозрачност** – информиране на обществеността за изпълнението на дейностите по Общинската стратегия за развитие на социалните услуги 2016-2020 г.;
- ✓ **Широко междусекторно партньорство**, сътрудничество и екипност в комуникационния обмен;
- ✓ **Координация** с други стратегии, програми, планове за развитие, изпълнявани от държавната и местната власт;
- ✓ **Достъпност на информацията** – достигане на комуникаращата информация до най-голям брой заинтересовани лица, като основните целеви групи са:
 - приоритетни целеви групи на областната стратегия за социални услуги;
 - потребители на социални услуги;
 - доставчици на социални услуги;
 - териториални структури на държавните органи и институции;
 - органи и институции на държавната и местната власт;
 - изпълнителни агенции;
 - широката общественост;
 - неправителствени организации;
 - медии.

7.1 Цели, задачи и методи

Основните цели на комуникационната програма на Общинската стратегия за развитие на социални услуги в община Брезник са свързани с:

- ✓ Представяне и популяризиране сред широката общественост и заинтересованите страни на резултатите, ползите и положителните ефекти от изпълнението ѝ;
- ✓ Привличане на общественото внимание и спомагане за изграждане на обществена подкрепа към политиките на социално включване;
- ✓ Допринасяне за повишаване чувствителността в обществото към проблемите на най-уязвимите общности и изключени групи, към техните потребности и

възможности за решаване на проблемите им, както и към въпросите, свързани с толерантността, социалната интеграция, равни права и др.

Механизмите и подходите, които ще се прилагат при изпълнението на комуникационната програма включват:

- ✓ Ефективно използване на различни начини и форми за комуникация и представяне на Общинската стратегия за развитие на социални услуги чрез:
 - партньорство с медиите;
 - изграждане на адекватна прозрачна информационна среда;
 - подаване на достатъчна информация в общественото пространство;
 - търсене на отзвук и обратна връзка от разпространената информация.

Основните комуникационни техники на Комуникационната програма ще се основават върху следните форми:

- ◇ **Директна комуникация.** Директна комуникация ще предостави възможност на заинтересованите страни и на широката общественост да споделят своите мнения, гледни точки и предложения.
- ◇ **Комуникация чрез масовите медии.** Редовната комуникация чрез медиите за предоставяне на информация относно изпълнението на Общинската стратегия за социалните услуги се осъществява по следните начини:
 - съобщения за медиите;
 - неформални работни срещи;
 - публикации в медиите за разпространяване на информацията относно популяризиране на визията, целите и приоритетите на общинската стратегия.
- ◇ **Комуникация чрез Интернет.** Комуникация чрез Интернет и информационни материали ще се осъществява, чрез поддържане и актуализиране на информацията за Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в сайтове на партньорите и на заинтересованите страни.
- ◇ **Работа с партньори.** При изпълнението на стратегията ще се търси съгласуване и взаимодействие с всички заинтересовани страни, участвали в разработването на стратегията и за нейното изпълнение.

Комуникационната програма ще търси и подкрепя инициативи на гражданското общество и местни НПО, насочени към групи, които трудно могат да бъдат достигнати чрез средствата за масово осведомяване.

7.2. Времеви график.

Комуникационната програма следва логиката на оперативния план за действие на самата Общинска стратегия. За всяко събитие се избира съответно канал за комуникация и комуникационна техника в зависимост от преследваните цели при спазване на водещите принципи на комуникационната програма целенасоченост, своевременност и достъпност.

Раздел Г: Приложение

8. Анализ на ситуацията и оценка на потребностите в Община Брезник

Общинската стратегия за развитие на социалните услуги в община Брезник (2016 г. - 2020 г.) е утвърдена от Общинския съвет гр. Брезник с Решение № от протокол № .../... дата